Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
YVES Bot
της 3ης Μαρτίου 2016[1]

Υποθέσεις C-404/15 και C-659/15 PPU

Pál Aranyosi (C-404/15)
και
Robert Căldăraru (C-659/15 PPU)
[αιτήσεις του Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Γερμανία)

για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή — Αστυνομική συνεργασία και δικαστική συνεργασία σε ποινικά θέματα — Απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ — Ευρωπαϊκά εντάλματα συλλήψεως για την άσκηση ποινικής διώξεως και για την εκτέλεση ποινής ή μέτρου στερητικών της ελευθερίας — Παράδοση των καταζητούμενων προσώπων στις δικαστικές αρχές εκδόσεως — Άρθρο 1, παράγραφος 3 — Θεμελιώδη δικαιώματα — Συνθήκες κρατήσεως στο κράτος μέλος εκδόσεως — Κίνδυνοι για απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση — Ανάγκη για έλεγχο της αναλογικότητας κατά την έκδοση των ευρωπαϊκών ενταλμάτων συλλήψεως»

I – **Εισαγωγή**

1. Η εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως έχει ως συνέπεια τη θέση υπό κράτηση του καταζητούμενου προσώπου. Μπορούν οι δικαστικές αρχές εκτελέσεως να στηριχθούν στον ενδεχόμενο ή πιθανώς εξευτελιστικό χαρακτήρα των συνθηκών κρατήσεως, ο οποίος οφείλεται στις συστημικές πλημμέλειες των σωφρονιστικών ιδρυμάτων του κράτους μέλους εκδόσεως, ώστε να αρνηθούν την παράδοση του ενδιαφερομένου;

2. Συγκεκριμένα, προκύπτει από το άρθρο 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών[2], ότι «[η εν λόγω απόφαση-πλαίσιο] δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την τροποποίηση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών νομικών αρχών, όπως διατυπώνονται στο άρθρο 6 [ΕΕ]».

3. Το βασικό ζήτημα είναι αν η ισχύς της αρχής της αμοιβαίας αναγνωρίσεως έχει ως όριο τον κλονισμό της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών, λόγω ενδεχόμενης προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα οποία κατά τεκμήριο οφείλουν να σέβονται.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — ΕΕ L 190, σ. 1. Απόφαση-πλαίσιο όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009 (ΕΕ L 81, σ. 24, στο εξής: απόφαση-πλαίσιο).

4. Η αμοιβαία, όμως, αναγνώριση, της οποίας το ίδιο το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως αποτελεί εφαρμογή, συνιστά, κατά την καθιερωμένη διατύπωση, τον «ακρογωνιαίο λίθο»[3] του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης τον οποίο επιθυμεί να εγκαθιδρύσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως ο σκοπός αυτός αποτυπώνεται στις Συνθήκες.

5. Απόκειται, επομένως, στο Δικαστήριο να προβεί σε στάθμιση συμφερόντων μεταξύ του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου το οποίο παραδίδεται και της απόλυτης ανάγκης υλοποιήσεως αυτού του κοινού χώρου, ιδίως διά της προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων. Το Δικαστήριο θα πρέπει, επομένως, να διερωτηθεί αν οι αρχές τις οποίες έχει καθιερώσει σε άλλους τομείς του δικαίου της Ένωσης, όπως οι διαλαμβανόμενες στην απόφαση N. S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865) σχετικά με το καθεστώς του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, δύνανται να υιοθετηθούν και ως προς τον ειδικό μηχανισμό του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, με κίνδυνο να παρακωλυθεί η λειτουργία του μηχανισμού, να αφεθεί ατιμώρητη μια παράβαση και να επέλθουν εξαιρετικά σοβαρές συνέπειες για τις δικαστικές αρχές εκτελέσεως.

6. Στην πράξη, φρονούμε ότι η λύση εντοπίζεται στην ίδια την ισορροπία του συστήματος που έχει καθιερώσει το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως, το οποίο πρέπει σήμερα να εξετασθεί προς εξαγωγή συμπερασμάτων. Η λύση πηγάζει, διατηρουμένης πάντοτε της ισχύος που προσδίδει στο σύστημα η αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως, από τη σιωπηρή ή ρητή παραπομπή της αποφάσεως-πλαισίου σε ορισμένες αρχές, και δη στην αρχή της αναλογικότητας, γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης.

7. Θα εξηγήσουμε τους λόγους για τους οποίους, όταν διαπιστώνεται γενικευμένος υπερπληθυσμός στα σωφρονιστικά ιδρύματα συνεπαγόμενος ουσιαστικές συνθήκες κρατήσεως αντίθετες προς τα θεμελιώδη δικαιώματα, οι δικαστικές αρχές εκδόσεως οφείλουν να προβαίνουν σε έλεγχο αναλογικότητας προκειμένου να προσαρμόσουν την ανάγκη εκδόσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως υπό το πρίσμα τόσο της φύσεως της παραβάσεως όσο και του συγκεκριμένου τρόπου εκτελέσεως της ποινής.

8. Δεδομένου ότι το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως αποτελεί εργαλείο το οποίο δημιουργήθηκε και ρυθμίζεται από το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως όσον αφορά τις προϋποθέσεις εκδόσεώς του, οι δικαστικές αρχές οι οποίες πρόκειται να εκδώσουν ένα τέτοιο ένταλμα πρέπει να διασφαλίζουν όχι μόνον ότι το ένταλμα αυτό πληροί τις ουσιαστικές και τυπικές προϋποθέσεις της αποφάσεως-πλαισίου, αλλά και ότι εκδίδεται σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Ένας τέτοιος έλεγχος, στον βαθμό που επιτρέπει τον καλύτερο έλεγχο των προϋποθέσεων και, ιδίως, των συνεπειών της παραδόσεως του καταζητούμενου προσώπου, πρέπει να νοείται ως εντασσόμενος γενικότερα στην υποχρέωση του κράτους μέλους εκδόσεως να διασφαλίζει τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου το οποίο παραδίδεται κατόπιν ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως και, ως εκ τούτου, ως εγγύηση της εμπιστοσύνης με την οποία πρέπει, καταρχάς, να το αντιμετωπίζουν οι δικαστικές αρχές εκτελέσεως.

9. Τέλος, διευκρινίζουμε ότι ο έλεγχος αυτός δεν πρέπει να οδηγεί σε αποποίηση των ευθυνών που υπέχει το κράτος μέλος εκδόσεως όσον αφορά τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων τα οποία τίθενται υπό κράτηση, βάσει όχι μόνον του άρθρου 6 ΣΕΕ, αλλά και της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης και της υποχρεώσεώς του για καλόπιστη συνεργασία, εξ ου και η ανάγκη να συντείνουν οι δράσεις του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του συστήματος.

3 — Σύμφωνα με τη διατύπωση που ακολουθείται στην αιτιολογική σκέψη 6 της αποφάσεως-πλαισίου.

II – **Το νομικό πλαίσιο**

10. Πριν από την ανάλυση των ζητημάτων που τίθενται με τα υποβληθέντα στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα, επιβάλλεται η υπόμνηση των θεμελιωδών αρχών επί των οποίων στηρίζεται η παρούσα ανάλυση. Οι αρχές αυτές προβλέπονται στις Συνθήκες.

Α – *Οι Συνθήκες*

11. Κατά τα άρθρα 3, παράγραφος 2, ΣΕΕ και 67, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, σκοπός της Ένωσης είναι να εξελιχθεί και να αναπτυχθεί ως χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται, με σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων σε συνδυασμό με κατάλληλα μέτρα όσον αφορά την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας.

12. Προς τον σκοπό αυτό, το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, ΣΕΕ ορίζει ότι «[η] Ένωση αναγνωρίζει τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που περιέχονται στο Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης [(στο εξής: Χάρτης)]».

13. Απορρέει επίσης από το άρθρο 6, παράγραφος 3, ΣΕΕ ότι «[τ]α θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών [,υπογραφείσα στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ)] και όπως απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, αποτελούν μέρος των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης».

14. Υπό τον τίτλο V του τρίτου μέρους της Συνθήκης ΛΕΕ, ο οποίος επιγράφεται «Ο χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης», το άρθρο 82 ΣΛΕΕ ορίζει ότι «[η] δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στην Ένωση θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης». Όπως προελέχθη, η αρχή αυτή συνιστά τον «ακρογωνιαίο λίθο» της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις μεταξύ των κρατών μελών.

Β – *Η απόφαση-πλαίσιο*

15. Το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως το οποίο εισήχθη με την απόφαση-πλαίσιο σχεδιάσθηκε προκειμένου να υποκατασταθεί ο κλασικός μηχανισμός εκδόσεως, ο οποίος προϋποθέτει απόφαση της εκτελεστικής εξουσίας, με ένα μέσο συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστικών αρχών, στηριζόμενο στις αρχές της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των δικαστικών και άλλων αποφάσεων των δικαστικών αρχών και της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών [4].

16. Η απόφαση-πλαίσιο καθιερώνει ένα νέο απλουστευμένο και αποτελεσματικότερο σύστημα παραδόσεως των προσώπων τα οποία έχουν καταδικασθεί ή είναι ύποπτα παραβιάσεων της ποινικής νομοθεσίας [5], προβλέποντας αυστηρούς περιορισμούς στους λόγους μη εκτελέσεως και ορίζοντας προθεσμίες εκδόσεως των σχετικών με το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως αποφάσεων [6].

17. Δεδομένου ότι καθιερώνει μια διαδικασία που έχει σχεδιασθεί ώστε να είναι περισσότερο αποτελεσματική και λειτουργική σε σχέση με την προγενέστερη, ο μηχανισμός του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως συνιστά, καταρχάς και προπαντός, σημαντική συμβολή στην καταστολή των εγκληματικών δραστηριοτήτων εντός της Ένωσης. Στον βαθμό που επιτρέπει τη διασφάλιση της διώξεως, της δίκης και της καταδίκης των αυτουργών ποινικού αδικήματος που διαπράχθηκε σε ένα από τα κράτη μέλη, αποτελεί σήμερα βασικό μηχανισμό για την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων

4 — Άρθρο 82, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ και αιτιολογικές σκέψεις 5, 6, 10 και 11 της αποφάσεως-πλαισίου.

5 — Αποφάσεις Radu (C-396/11, EU:C:2013:39, σκέψη 34) και Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107, σκέψη 37).

6 — Απόφαση F. (C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, σκέψεις 57 και 58).

εντός της Ένωσης, ενώ παράλληλα συντείνει στην ενίσχυση της προστασίας των θυμάτων ποινικών αδικημάτων, διασφαλίζοντας, αφενός, ότι οι αυτουργοί τους θα δικαστούν και καταδικαστούν για τα αδικήματα που διέπραξαν και, αφετέρου, ότι θα προσαχθούν ταχέως και άνευ προσκομμάτων ενώπιον της δικαιοσύνης.

18. Οι αιτιολογικές σκέψεις 10 έως 13 της αποφάσεως-πλαισίου έχουν ως εξής:

«(10) Ο μηχανισμός του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης βασίζεται σε υψηλό επίπεδο εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών. Η εφαρμογή του εν λόγω μηχανισμού δύναται να ανασταλεί μόνον στην περίπτωση σοβαρής και διαρκούς παραβίασης από κράτος μέλος των αρχών που διατυπώνονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, [ΕΕ], η οποία διαπιστώνεται από το Συμβούλιο κατ' εφαρμογή του άρθρου 7, παράγραφος 1, [ΕΕ] με τις συνέπειες που προβλέπονται στην παράγραφο 2 του ιδίου άρθρου [7].

(11) Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης θα πρέπει να αντικαταστήσει, μεταξύ των κρατών μελών, όλες τις προηγούμενες νομικές πράξεις σχετικά με την έκδοση, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων του τίτλου ΙΙΙ της σύμβασης εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν που αφορούν την έκδοση.

(12) Η παρούσα απόφαση-πλαίσιο σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται από το άρθρο 6 [ΕΕ] και εκφράζονται στο[ν Χάρτη], ιδίως δε στο κεφάλαιο VI αυτού [...]

(13) Κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση.»

19. Το άρθρο 1 της αποφάσεως-πλαίσιο, με τίτλο «Ορισμός και υποχρέωση εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης», ορίζει τα εξής:

«1. Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης είναι δικαστική απόφαση η οποία εκδίδεται από κράτος μέλος προς το σκοπό της σύλληψης και της παράδοσης από άλλο κράτος μέλος προσώπου που καταζητείται για την άσκηση ποινικής δίωξης ή για την εκτέλεση ποινής ή μέτρου στερητικών της ελευθερίας.

2. Τα κράτη μέλη εκτελούν κάθε ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης και σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας [αποφάσεως-πλαισίου].

3. Η παρούσα απόφαση-πλαίσιο δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την τροποποίηση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών νομικών αρχών, όπως διατυπώνονται στο άρθρο 6 [ΕΕ].»

20. Τα άρθρα 3 έως 4α της αποφάσεως-πλαισίου προβλέπουν τους λόγους υποχρεωτικής και προαιρετικής μη εκτελέσεως του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως.

7 — Μολονότι η αιτιολογική σκέψη 10 παραπέμπει στο άρθρο 7, παράγραφος 1, ΕΕ και στο άρθρο 7, παράγραφος 2, ΕΕ, έχουμε την αίσθηση ότι ο νομοθέτης της Ένωσης εννοούσε αντιστοίχως το άρθρο 7, παράγραφος 2, ΕΕ και το άρθρο 7, παράγραφος 3, ΕΕ.

III – **Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα**

21. Οι υπό κρίση προδικαστικές παραπομπές εντάσσονται στο πλαίσιο της εξετάσεως από την Generalstaatsanwaltschaft Bremen (εισαγγελική υπηρεσία της Βρέμης) του επιτρεπτού της παραδόσεως των P. Aranyosi και R. Căldăraru στις δικαστικές αρχές του κράτους μέλους καταγωγής τους [8].

22. Στο πλαίσιο της υποθέσεως Aranyosi (C-404/15), οι γερμανικές δικαστικές αρχές επιλήφθηκαν αιτήσεως για παράδοση του ενδιαφερομένου βάσει δύο ευρωπαϊκών ενταλμάτων συλλήψεως, τα οποία εκδόθηκαν αντιστοίχως στις 4 Νοεμβρίου και στις 31 Δεκεμβρίου 2014 από το Miskolci járásbíróság (δικαστήριο περιφέρειας Miskolc, Ουγγαρία) για την άσκηση ποινικών διώξεων. Ο P. Aranyosi είναι Ούγγρος υπήκοος, ο οποίος διαμένει επί του παρόντος στην Bremerhaven (Γερμανία) μαζί με τη μητέρα του, έχει σύντροφο και παιδί μικρής ηλικίας.

23. Κατηγορείται, αφενός, ότι αφαίρεσε κατόπιν διαρρήξεως οικίας στο Sajohidveg (Ουγγαρία) 2 500 ευρώ και 100 000 ουγγρικά φιορίνια (HUF) (περίπου 313 ευρώ) σε μετρητά καθώς και διάφορα πολύτιμα αντικείμενα και, αφετέρου, ότι εισέβαλε σε σχολείο του Sajohidveg καταστρέφοντας υλικό και αφαιρώντας, εκτός από τεχνικό εξοπλισμό, μετρητά συνολικής αξίας 244 000 HUF (περίπου 760 ευρώ).

24. Στο πλαίσιο της υποθέσεως Căldăraru (C-659/15 PPU), οι γερμανικές δικαστικές αρχές επιλήφθηκαν αιτήσεως για την παράδοση του ενδιαφερομένου βάσει ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος στις 29 Οκτωβρίου 2015 από το Judecătoria Făgăraș (πρωτοδικείο Făgăraș, Ρουμανία), για την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής ενός έτους και οκτώ μηνών κατόπιν δικαστικής αποφάσεως που κατέστη τελεσίδικη. Ο R. Căldăraru είναι Ρουμάνος υπήκοος.

25. Παρότι είχε καταδικασθεί, στις 17 Δεκεμβρίου 2013, σε στερητική της ελευθερίας ποινή με αναστολή για το αδίκημα της οδηγήσεως χωρίς άδεια, υποτροπίασε, στις 5 Αυγούστου 2014, για να επιστρέψει στην κατοικία του πατέρα του.

26. Ο R. Căldăraru συνελήφθη στη Βρέμη (Γερμανία) στις 8 Νοεμβρίου 2015 και τέθηκε υπό κράτηση με σκοπό την έκδοσή του.

27. Κατά την ακρόασή τους, αμφότεροι οι P. Aranyosi και R. Căldăraru εναντιώθηκαν στην παράδοσή τους στις δικαστικές αρχές εκδόσεως, δηλώνοντας, ως εκ τούτου, ότι δεν συναινούν στην παράδοσή τους υπό την απλουστευμένη διαδικασία.

28. Σε εκάστη των δύο υποθέσεων, η Generalstaatsanwaltschaft Bremen ζήτησε από τις δικαστικές αρχές εκδόσεως να προσδιορίσουν το σωφρονιστικό ίδρυμα στο οποίο επρόκειτο να φυλακισθούν οι ενδιαφερόμενοι σε περίπτωση παραδόσεώς τους, τούτο δε σε σχέση με την τήρηση των ελάχιστων ευρωπαϊκών προδιαγραφών ως προς τις συνθήκες κρατήσεως. Δεδομένου ότι καμία από τις εν λόγω αρχές δεν ήταν σε θέση να δεσμευθεί επ' αυτού του σημείου, το Generalstaatsanwaltschaft Bremen διερωτάται, κατά συνέπεια, λαμβανομένων υπόψη του άρθρου 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου και των διατάξεων του άρθρου 73 του IRG [9], ως προς τη νομιμότητα των παραδόσεων αυτών.

8 — Δυνάμει του άρθρου 29, παράγραφος 1, του νόμου για τη διεθνή δικαστική συνδρομή σε ποινικές υποθέσεις (Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen), της 23ης Δεκεμβρίου 1982, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης (Europäisches Haftbefehlsgesetz), της 20ής Ιουλίου 2006 (*BGBl.* 2006 I, σ. 1721, στο εξής: IRG), το Oberlandesgericht (ανώτατο περιφερειακό δικαστήριο, Γερμανία) αποφαίνεται, κατόπιν αιτήσεως της εισαγγελικής αρχής, επί του επιτρεπτού της εκδόσεως όταν ο ύποπτος δεν έχει συναινέσει για την έκδοσή του. Εκδίδεται προς τούτο διάταξη, σύμφωνα με το άρθρο 32 του IRG.

9 — Το άρθρο 73 του IRG ορίζει ότι, «[ε]λλείψει σχετικής αιτήσεως, η δικαστική συνδρομή και η διαβίβαση πληροφοριών είναι παράνομες εφόσον παραβιάζονται βασικές αρχές της γερμανικής έννομης τάξεως. Σε περίπτωση αιτήσεως βάσει των τμημάτων οκτώ, εννέα και δέκα, η δικαστική συνδρομή είναι παράνομη εφόσον παραβιάζονται οι αρχές τις οποίες κατοχυρώνει το άρθρο 6 [ΣΕΕ]».

29. Οι υπό εξέταση προδικαστικές παραπομπές εντάσσονται, επομένως, σε πολύ ειδικό πλαίσιο, ήτοι αυτό των διαπιστώσεων όχι του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου κατ' εφαρμογήν του μηχανισμού κυρώσεων που προβλέπεται στο άρθρο 7 ΣΕΕ και μνημονεύεται ρητώς στην αιτιολογική σκέψη 10 της αποφάσεως-πλαισίου, αλλά των διαπιστώσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

30. Με την απόφασή του Iavoc Stanciu κατά Ρουμανίας [10] και με την πιλοτική απόφασή του [11] Varga κ.λπ. κατά Ουγγαρίας [12], το εν λόγω δικαστήριο διαπίστωσε, ειδικότερα, την ύπαρξη γενικευμένης δυσλειτουργίας των ρουμανικών και ουγγρικών σωφρονιστικών συστημάτων, οφειλόμενης, μεταξύ άλλων, στον γενικευμένο υπερπληθυσμό στα σωφρονιστικά ιδρύματα, εξαιτίας της οποίας οι κρατούμενοι εκτίθενται ή κινδυνεύουν να εκτεθούν κατά την κράτησή τους σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, κατά παράβαση των άρθρων 2, 3 και 5, της ΕΣΔΑ.

31. Εφόσον είναι αληθές ότι, στη Ρουμανία, δέκα κρατούμενοι είναι δυνατόν να κρατούνται σε 9 τ.μ., διαθέτοντας επομένως έκαστος ζωτικό χώρο μικρότερο των 2 τ.μ., και εφόσον είναι ακριβές ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επιλαμβάνεται, συναφώς, εκατοντάδων ατομικών προσφυγών, ανακύπτει ευλόγως το ζήτημα της νομιμότητας της εκτελέσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, είτε έχει εκδοθεί για την άσκηση ποινικών διώξεων είτε για την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής, από απόψεως της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου το οποίο παραδίδεται.

32. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει ήδη προβεί στη διαπίστωση αυτή σε τρεις πιλοτικές αποφάσεις οι οποίες αφορούν αντιστοίχως την Ιταλική Δημοκρατία, τη Δημοκρατία της Βουλγαρίας και την Ουγγαρία [13].

33. Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου μαρτυρεί, πάντως, την ύπαρξη επαναλαμβανόμενων προβλημάτων στον σωφρονιστικό τομέα 47 κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται κράτη μέλη της Ένωσης.

34. Σε υποθέσεις όπου εμπλέκονται η Δημοκρατία της Λιθουανίας, η Δημοκρατία της Πολωνίας και η Δημοκρατία της Σλοβενίας [14], το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε ότι ο γενικευμένος υπερπληθυσμός στα σωφρονιστικά ιδρύματα είχε ανέλθει σε τέτοιο επίπεδο που ο παράγοντας αυτός και μόνον αρκούσε για τη διαπίστωση παραβάσεως του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. Επιπλέον, καίτοι τούτο δεν οδήγησε στην έκδοση πιλοτικής αποφάσεως, το δικαστήριο αυτό διαπίστωσε ότι τα προβλήματα που οφείλονταν στον υπερπληθυσμό στα σωφρονιστικά ιδρύματα στο Βέλγιο είχαν διαρθρωτικό χαρακτήρα, που έβαινε πέραν της ειδικής καταστάσεως του προσφεύγοντος στην υπόθεση εκείνη [15].

10 — Αριθ. 35972/05 της 24ης Ιουλίου 2012. Στην απόφαση αυτή, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποφαίνεται ότι, παρά τις προσπάθειες των ρουμανικών αρχών για βελτίωση της καταστάσεως, παραμένει το διαρθρωτικό πρόβλημα στον τομέα αυτό.

11 — Η διαδικασία της πιλοτικής αποφάσεως επιτρέπει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου να διαπιστώσει την ύπαρξη παραβάσεως της ΕΣΔΑ εξαιτίας συστηματικών, επαναλαμβανόμενων και συνεχιζόμενων προβλημάτων όσον αφορά τις συνθήκες κρατήσεως που επηρεάζουν ή είναι δυνατό να επηρεάσουν μεγάλο αριθμό προσώπων.

12 — Αριθ. 14097/12, 45135/12, 73712/12, 34001/13, 44055/13 και 64586/13 της 10ης Μαρτίου 2015. Στην απόφαση αυτή, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου υπογραμμίζει τη γενικευμένη δυσλειτουργία του ουγγρικού σωφρονιστικού συστήματος, κατόπιν σειράς καταδικών της Ουγγαρίας βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ και κατόπιν 450 προσφυγών που επί του παρόντος εκκρεμούν κατά του κράτους αυτού (βλ., μεταξύ άλλων, §§ 99 και 100).

13 — Βλ., αντιστοίχως, ΕΔΔΑ, αποφάσεις Torreggiani κ.λπ. κατά Ιταλίας, αριθ. 43517/09, 46882/09, 55400/09, 57875/09, 61535/09, 35315/10 και 37818/10, της 8ης Ιανουαρίου 2013· Neshkov κ.λπ. κατά Βουλγαρίας, αριθ. 36925/10, 21487/12, 72893/12, 73196/12, 77718/12 και 9717/13, της 27ης Ιανουαρίου 2015, καθώς και προμνησθείσα απόφαση Varga κ.λπ. κατά Ουγγαρίας.

14 — Βλ., αντιστοίχως, ΕΔΔΑ, αποφάσεις Karalevičius κατά Λιθουανίας, αριθ. 53254/99, της 7ης Απριλίου 2015· Norbert Sikorski κατά Πολωνίας, αριθ. 17599/05, της 22ας Οκτωβρίου 2009, καθώς και Mandic και Jovic κατά Σλοβενίας, αριθ. 5774/10 και 5985/10, της 20ής Οκτωβρίου 2011.

15 — Βλ. ΕΔΔΑ, απόφαση Vasilescu κατά Βελγίου, αριθ. 64682/12, της 25ης Νοεμβρίου 2014.

35. Το 2011, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Επιτροπή εξέφρασαν τις ανησυχίες τους όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι συνθήκες κρατήσεως σε αυτά τα κράτη μέλη δύνανται να επηρεάσουν την αμοιβαία εμπιστοσύνη και την ορθή λειτουργία των μέσων αμοιβαίας αναγνωρίσεως στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης [16].

36. Πέντε έτη μετά τη διαπίστωση αυτή, το Δικαστήριο καλείται σήμερα να αποφανθεί επί του ζητήματος επ' ευκαιρία των υπό εξέταση αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως.

37. Συγκεκριμένα, εκτιμώντας ότι είναι αναγκαίο να υποβάλει ερώτημα στο Δικαστήριο για την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου, το Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (ανώτατο περιφερειακό δικαστήριο της Βρέμης) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το άρθρο 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπεται έκδοση με σκοπό την ποινική δίωξη (υπόθεση C-404/15) ή την εκτέλεση ποινής (υπόθεση C-659/15 PPU), όταν υφίστανται σοβαρές ενδείξεις ότι οι συνθήκες κρατήσεως στο κράτος μέλος εκδόσεως του εντάλματος θίγουν τα θεμελιώδη δικαιώματα του ενδιαφερόμενου προσώπου και τις γενικές αρχές του δικαίου, όπως κατοχυρώνονται στο άρθρο 6 ΣΕΕ, ή υπό την έννοια ότι στις περιπτώσεις αυτές το κράτος μέλος εκτελέσεως δύναται ή οφείλει να εξαρτά την απόφασή του επί του επιτρεπτού της εκδόσεως από την παροχή εγγυήσεων όσον αφορά την εξασφάλιση συγκεκριμένων συνθηκών κρατήσεως; Μήπως δύναται ή οφείλει το κράτος μέλος εκτελέσεως να θέσει συναφώς συγκεκριμένες ελάχιστες απαιτήσεις ως προς τις συνθήκες κρατήσεως που πρέπει να εξασφαλισθούν;

2) Πρέπει το άρθρο 5 και το άρθρο 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαισίου, να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι η δικαστική αρχή εκδόσεως του εντάλματος είναι εξουσιοδοτημένη να παράσχει εγγυήσεις ως προς την εξασφάλιση συγκεκριμένων συνθηκών κρατήσεως ή πρέπει το ζήτημα της παροχής εγγυήσεων να ρυθμίζεται με βάση το εθνικό σύστημα κατανομής αρμοδιοτήτων το οποίο ισχύει στο κράτος μέλος εκδόσεως του εντάλματος;»

38. Μολονότι τα ερωτήματα στην υπόθεση C-404/15 αφορούν την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος προς τον σκοπό της ασκήσεως ποινικής διώξεως, ενώ εκείνα της υποθέσεως C-659/15 PPU αφορούν την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος προς τον σκοπό της εκτελέσεως στερητικής της ελευθερίας ποινής, εντούτοις τα ερωτήματα αυτά μπορούν να εξεταστούν από κοινού λόγω του ότι ανάγονται στην ίδια προβληματική. Εξάλλου, τα δύο ερωτήματα θα συνεξεταστούν λόγω της συνάφειας που οφείλεται στη συμπληρωματικότητά τους.

IV – **Προκαταρκτικές παρατηρήσεις επί των δυσχερειών από την εφαρμογή των αρχών που απορρέουν από την απόφαση N. S. κ.λπ.**

39. Διάφορα κράτη μέλη προτείνουν την εφαρμογή της αρχής που καθιέρωσε το Δικαστήριο με την απόφασή του N. S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865) [17]. Είναι αληθές ότι η ιδέα προκύπτει αρκετά αυθόρμητα λόγω της αναλογίας των πραγματικών περιστατικών γύρω από την οποία, όπως το δένδρο που κρύβει το δάσος, επικεντρώνεται όλη η προσοχή και η επιχειρηματολογία.

16 — Βλ. ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις συνθήκες κράτησης στην ΕΕ (ΕΕ 2013, C 168 E, σ. 82), και σημείο 4 της εκθέσεως της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την εφαρμογή, από το 2007, της απόφασης-πλαισίου του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών [COM(2011) 175 τελικό].

17 — Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση αυτή, οι αιτούντες άσυλο καταγωγής Αφγανιστάν, Ιράν και Αλγερίας εναντιώνονταν στη μεταφορά τους από το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία προς την Ελλάδα, αρμόδιο κράτος μέλος για την εξέταση της αιτήσεώς τους δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας (ΕΕ L 50, σ. 1), στον βαθμό που διέτρεχαν τον κίνδυνο να υποβληθούν, στην Ελλάδα, σε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη, λόγω των συνθηκών της κρατήσεώς τους.

40. Η αναλογία αυτή έγκειται στο ότι, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση, όπως και στις υποθέσεις της κύριας δίκης, υπήρχαν συστημικές πλημμέλειες στο κράτος μέλος όπου έπρεπε να λάβει χώρα η κράτηση ενόψει απομακρύνσεως του αιτούντος άσυλο, πλημμέλειες διαπιστωθείσες από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κατόπιν ατομικών προσφυγών των οποίων είχε επιληφθεί.

41. Στην απόφαση N. S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865), το Δικαστήριο έκρινε ότι τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών δικαστηρίων, οφείλουν να μην μεταφέρουν αιτούντα άσυλο στο κατά τον κανονισμό 343/2003 «υπεύθυνο κράτος μέλος», οσάκις είναι αδύνατο να αγνοούν, βάσει των μέσων που έχουν στη διάθεσή τους, ότι οι συστημικές πλημμέλειες όσον αφορά τη διαδικασία χορηγήσεως ασύλου και τις συνθήκες υποδοχής των αιτούντων άσυλο στο κράτος μέλος αυτό δύνανται να εκθέσουν τον αιτούντα σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη [18].

42. Σύμφωνα με το σκεπτικό της εν λόγω αποφάσεως, απόκειται στο κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου βρίσκεται ο αιτών το άσυλο να προβεί το ίδιο στην εξέταση της αιτήσεως ασύλου, αν το «υπεύθυνο» κράτος μέλος κατά την έννοια του κανονισμού 343/2003 δεν παρέχει επαρκείς εγγυήσεις αναφορικά με τις συνθήκες κρατήσεως.

43. Όσο ελκυστική και αν είναι, ιδίως λόγω της απλότητάς της, η νομολογία αυτή δεν μπορεί να τύχει αναλογικής εφαρμογής για την ερμηνεία των διατάξεων της αποφάσεως-πλαισίου.

44. Το ως άνω συμπέρασμα μπορεί να στηριχθεί σε σειρά λόγων.

45. Κατά πρώτον, η αρχή την οποία καθιέρωσε το Δικαστήριο με την απόφασή του N. S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865) αποτελεί μεταφορά, στο επίπεδο της Ένωσης, της βασικής αρχής που διέπει τους κανόνες απομακρύνσεως και απελάσεως στο πλαίσιο του δικαίου για το άσυλο. Η αρχή αυτή κατά την οποία κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, απελαθεί ή εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση κατοχυρώνεται στο άρθρο 19, παράγραφος 2, του Χάρτη, καθώς και στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ.

46. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, στο πλαίσιο του μηχανισμού του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, ο νομοθέτης της Ένωσης μερίμνησε επιμελώς για τη μη μεταφορά της εν λόγω αρχής, λαμβανομένης υπόψη της διατυπώσεως που χρησιμοποιείται στην αιτιολογική σκέψη 13 της αποφάσεως-πλαισίου.

47. Κατά την εν λόγω αιτιολογική σκέψη, «[κ]ανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση».

48. Δεν γίνεται καμία μνεία στο πρόσωπο το οποίο «παραδίδεται». Είναι, όμως, απίθανο ο όρος αυτός που διαπνέει τον βασικό μηχανισμό τον οποίο καθιέρωσε πρόσφατα το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως, να παραλείφθηκε από τον νομοθέτη της Ένωσης εάν είχε την πρόθεση να υπάγει τη διαδικασία παραδόσεως προσώπου το οποίο αφορά ένα ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως στις αρχές που κατοχυρώνονται στην εν λόγω αιτιολογική σκέψη. Με τον τρόπο αυτό, ο νομοθέτης της Ένωσης προέβη σε σαφή διάκριση μεταξύ των κανόνων που διέπουν το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως και

18 — Βλ., μεταξύ άλλων, σκέψεις 86, 94 και 106 της αποφάσεως αυτής.

εκείνων που διέπουν το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου. Δήλωσε, επίσης, με σαφήνεια τη βούλησή του να κρατήσει αποστάσεις από τους παραδοσιακούς κανόνες που διέπουν την απέλαση, γεγονός απολύτως δικαιολογημένο δεδομένου ότι επιδιώκεται η υποκατάσταση των κανόνων αυτών με δικαστική συνεργασία στηριζόμενη στην αμοιβαία αναγνώριση και εμπιστοσύνη [19].

49. Κατά δεύτερον, μολονότι τόσο το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου όσο και ο μηχανισμός του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως συμβάλλουν στην υλοποίηση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, εντούτοις εξυπηρετούν διακριτούς σκοπούς και εμφανίζουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, διαμορφωμένα βάσει συγκεκριμένων κανόνων και αρχών.

50. Πρώτον, το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου στηρίζεται επί ενός πλήρους συνόλου εναρμονισμένων κανόνων σε επίπεδο Ένωσης. Το ποινικό δίκαιο, ουσιαστικό και δικονομικό, με τη σειρά του, δεν αποτελεί αντικείμενο εναρμονίσεως σε ολόκληρη την Ένωση και εξακολουθεί να διέπεται από την αρχή της εδαφικότητας της ποινικής νομοθεσίας.

51. Δεύτερον, το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου σκοπό έχει να προσφέρει έναν χώρο προστασίας και αλληλεγγύης υπέρ των προσώπων τα οποία διαφεύγουν επειδή κινδυνεύουν από διώξεις ή σοβαρές βλάβες και ζητούν διεθνή προστασία. Το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως, από πλευράς του, αποβλέπει στη διασφάλιση της καταστολής των εγκληματικών δραστηριοτήτων εντός της Ένωσης επιτρέποντας τη δίωξη, τη δίκη και την καταδίκη των αυτουργών ποινικών αδικημάτων.

52. Τρίτον, το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου στηρίζεται επί διαδικασίας εξετάσεως αμιγώς διοικητικής φύσεως, αντικείμενο της οποίας είναι να ελεγχθεί αν το οικείο πρόσωπο δικαιούται ή όχι το καθεστώς πρόσφυγα και, σε αρνητική περίπτωση, να απομακρυνθεί από το έδαφος της Ένωσης. Όσον αφορά το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως, αυτό εντάσσεται σε αμιγώς εσωτερικό μηχανισμό της Ένωσης και στηρίζεται, περαιτέρω, σε διαδικασία αποκλειστικώς δικαστικού χαρακτήρα. Δεν είναι το κράτος μέλος, αλλά η εθνική δικαστική αρχή η οποία ζητεί τη φυλάκιση ενός προσώπου, και η απόφαση-πλαίσιο επιβάλλει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ήτοι ορισμένες επιφυλάξεις, στα κράτη μέλη να προβούν στην εκπλήρωση του αιτήματος αυτού.

53. Τέταρτον, στο πλαίσιο του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, η απόφαση περί θέσεως σε κράτηση συνιστά για το υπεύθυνο κράτος μέλος έσχατη λύση, η οποία είναι όλως επικουρική και συνδέεται με την ανάγκη διασφαλίσεως της αναγκαστικής επιστροφής. Αντιθέτως, η θέση σε κράτηση την οποία συνεπάγεται το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως αποτελεί τον κανόνα και απορρέει από απόφαση της δικαιοσύνης με την οποία καταδικάζεται ο αυτουργός ποινικού αδικήματος ή με την οποία απαιτείται, με μέσα εξαναγκασμού, να εμφανισθεί ενώπιον δικαστηρίου προκειμένου να δικασθεί.

54. Τέλος, πρέπει να ληφθεί υπόψη το διακύβευμα και οι πολύ συγκεκριμένες συνέπειες που θα είχε η εφαρμογή της νομολογίας N. S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865) στην περίπτωση του μηχανισμού του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, καθώς και τα όρια μιας τέτοιας εφαρμογής υπό το πρίσμα του ρόλου και των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών στο πλαίσιο της εκτελέσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως.

55. Στο πλαίσιο της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση N. S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865), το διακύβευμα ήταν ο εντοπισμός του υπεύθυνου κράτους μέλους για την εξέταση αιτήσεως ασύλου κατά την έννοια του κανονισμού 343/2003. Ειδικότερα, οι μόνες συνέπειες της λύσεως στην οποία κατέληξε το Δικαστήριο ήταν να απαιτηθεί από τις αρμόδιες αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας να προσδιορίσουν, σύμφωνα με τα κριτήρια που θέτει ο κανονισμός αυτός, το «υπεύθυνο κράτος μέλος», ή να επεξεργαστούν οι ίδιες την αίτηση ασύλου,

19 — Η αιτιολογική σκέψη 13 της αποφάσεως-πλαισίου πρέπει να νοηθεί υπό το πρίσμα των διατάξεων του άρθρου 28 αυτής, καθώς η προβλεπόμενη σε αυτό αρχή εφαρμόζεται όταν, άπαξ εκτελεσθεί το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως, το ζήτημα της απομακρύνσεως, απελάσεως ή εκδόσεως τίθεται στο κράτος μέλος εκδόσεως του εντάλματος.

εφόσον ήταν αναγκαίο, επιτάσσοντας την απομάκρυνση των ενδιαφερομένων από το έδαφός τους. Επρόκειτο, επομένως, για την πρόβλεψη εξαιρέσεως σε κανόνα εδαφικής δικαιοδοσίας ο οποίος προβλέπεται προκειμένου να υπάρχει κατανομή του βάρους των διοικητικών διαδικασιών που υπόκεινται σε ουσιαστικά κοινά κριτήρια στο σύνολο των κρατών μελών.

56. Στο πλαίσιο των υποθέσεων των κύριων δικών, το διακύβευμα είναι όλως διαφορετικής φύσεως, καθώς σκοπείται η τήρηση της δημόσιας τάξεως και της δημόσιας ασφάλειας, μέσω της δυνατότητας ασκήσεως ποινικών διώξεων κατά του P. Aranyosi και της διασφαλίσεως της εκτελέσεως στερητικής της ελευθερίας ποινής εις βάρος του R. Căldăraru.

57. Οι πρακτικές συνέπειες είναι επίσης εντελώς διαφορετικές, καθώς, βάσει των αρχών που επιβεβαίωσε το Δικαστήριο στην απόφασή του N. S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865), οι δικαστικές αρχές εκτελέσεως θα όφειλαν να αρνηθούν την παράδοση του καταζητούμενου προσώπου.

58. Αντιθέτως, όμως, προς το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου το οποίο, όπως προαναφέραμε, είναι ευρέως εναρμονισμένο, το ποινικό δίκαιο, ουσιαστικό και δικονομικό, δεν αποτελεί αντικείμενο εναρμονίσεως στην Ένωση και εξακολουθεί να διέπεται από την αρχή της εδαφικότητας της ποινικής νομοθεσίας.

59. Τούτο σημαίνει ότι, κατά την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος για την άσκηση ποινικής διώξεως, η εφαρμογή της αρχής που καθιέρωσε το Δικαστήριο με την απόφαση N. S. κ.λπ. (C-411/10 κα C-493/10, EU:C:2011:865) καταλήγει σε κατάσταση κατά την οποία οι δικαστικές αρχές εκτελέσεως αδυνατούν πλέον να παραδώσουν το πρόσωπο το οποίο καταζητείται για την άσκηση διώξεως, αλλά ταυτοχρόνως δεν είναι, καταρχήν, αρμόδιες να ασκήσουν ποινική δίωξη αντί των δικαστικών αρχών εκδόσεως. Όπως ρητώς προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής στην υπόθεση C-404/15, και ιδίως από τα στοιχεία που παρέσχε η εισαγγελία Miskolc, η απόδειξη της παραβάσεως και η επιλογή των προς επιβολή κυρώσεων εμπίπτουν στο αναφαίρετο πεδίο αρμοδιοτήτων των ουγγρικών δικαστικών αρχών.

60. Υπάρχει επομένως σαφής και προφανής κίνδυνος να παραμείνουν η παράβαση και ο καθ' υποτροπήν αυτουργός της ατιμώρητοι, κατά τρόπο που προσβάλλει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των λοιπών πολιτών της Ένωσης.

61. Κατά την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος για την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής, το πρόβλημα ενδεχομένως φαίνεται λιγότερο ευαίσθητο στον βαθμό που, αν το καταζητούμενο πρόσωπο διαμένει στο έδαφος του κράτους μέλους εκτελέσεως, οι δικαστικές αρχές του κράτους αυτού μπορούν ενδεχομένως να προβούν στην εκτέλεση της ποινής αυτής, βάσει του άρθρου 4, σημείο 6, της συμφωνίας-πλαισίου. Οι δικαστικές αρχές εκδόσεως μπορούν, επίσης, από πλευράς τους, να επικαλεστούν το γράμμα της αποφάσεως-πλαισίου 2008/909/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2008, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης σε ποινικές αποφάσεις οι οποίες επιβάλλουν ποινές στερητικές της ελευθερίας ή μέτρα ασφαλείας στερητικά της ελευθερίας, για το σκοπό της εκτέλεσής τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση [20], προκειμένου το πρόσωπο αυτό να εκτίσει την ποινή του στο έδαφος του κράτους μέλους εκτελέσεως.

62. Μολονότι μια τέτοια λύση δεν αποκλείεται, γεγονός παραμένει ότι, εφαρμόζοντας ως προς τον μηχανισμό του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως την αρχή που καθιέρωσε το Δικαστήριο με την απόφασή του N. S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865), οδηγούμαστε σε διαφορετική μεταχείριση και, ως εκ τούτου, σε παραβίαση της αρχής της ισότητας, ανάλογα με το αν το καταζητούμενο πρόσωπο είναι ύποπτο ή έχει ήδη καταδικασθεί.

20 — ΕΕ L 327, σ. 27.

63. Επιπλέον, δεν αποκλείεται μια τέτοια λύση να αποτελέσει εν τέλει κίνητρο για τα πρόσωπα τα οποία καταζητούνται για την άσκηση σε βάρος τους ποινικής διώξεως ή για την εκτέλεση στερητική της ελευθερίας ποινή να μεταβαίνουν σε άλλα κράτη μέλη προκειμένου να αποφύγουν τη δίωξη ή να επιτύχουν την έκτιση της ποινής τους εκεί. Τα κράτη αυτά θα καθίσταντο, επομένως, κράτη καταφύγια, όπως εξάλλου ρητώς τόνισε ο γενικός εισαγγελέας της Βρέμης κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου. Πώς θα αποτραπεί το ενδεχόμενο να αντιμετωπίσουν τα κράτη αυτά με τη σειρά τους δυσκολίες και να αδυνατούν πλέον να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους; Αναμφίβολα, θα βρουν διέξοδο στη μη εκτέλεση των ποινών εν σχέσει με τις οποίες θα έχουν αρνηθεί να εκτελέσουν το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως. Τέτοιες συνέπειες πρέπει να αντιμετωπιστούν με τη δέουσα σοβαρότητα.

64. Περαιτέρω, αν ληφθεί υπόψη ο αριθμός των κρατών μελών που, με βάση τις διαπιστώσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ή της Επιτροπής, πρέπει να θεωρηθούν υπόλογα όσον αφορά τις συνθήκες κρατήσεως, τότε τα ως άνω κράτη φαίνεται να αποτελούν ιδανικά καταφύγια. Ήδη υπερφορτωμένα, είναι ελάχιστα πιθανό να αυξήσουν ακόμη περισσότερο το ποσοστό πληρότητας των σωφρονιστικών ιδρυμάτων τους δεχόμενα πρόσωπα καταδικασθέντα από τις δικαστικές αρχές άλλων κρατών μελών.

65. Κατόπιν των σκέψεων αυτών, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η εφαρμογή της αρχής που έθεσε το Δικαστήριο στην απόφασή του N. S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865) θα συναντούσε μείζονα εμπόδια απτόμενα της φύσης και των σκοπών του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως και θα συνεπαγόταν, περαιτέρω, όχι μόνον την παράλυση του μηχανισμού που καθιερώνει η απόφαση-πλαίσιο, αλλά και εξαιρετικά σοβαρές και επιβλαβείς συνέπειες για τις δικαστικές αρχές εκτελέσεως, στοιχεία στα οποία θα επανέλθουμε.

V – **Η ανάλυσή μας**

66. Με τα ερωτήματά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν, από απόψεως του άρθρου 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου, η δικαστική αρχή εκτελέσεως οφείλει να παραδώσει πρόσωπο το οποίο καταζητείται για την άσκηση ποινικών διώξεων ή για την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής ή στερητικού της ελευθερίας μέτρου όταν το πρόσωπο αυτό ενδέχεται να τεθεί υπό κράτηση, στο κράτος μέλος εκδόσεως, υπό συνθήκες που προσβάλλουν ουσιαστικώς τα θεμελιώδη δικαιώματά του και, εάν ναι, υπό ποιες προϋποθέσεις και υπό ποιες διατυπώσεις.

67. Το ζήτημα που εγείρει το αιτούν δικαστήριο δεν σχετίζεται με ελάττωμα το οποίο θίγει καθαυτό το κύρος του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως ή με ελάττωμα το οποίο πλήττει τη διαδικασία της έρευνας, τη δικαστική κρίση ή τα μέσα ένδικης προστασίας στο κράτος μέλος εκδόσεως. Το ελάττωμα αφορά τις συνθήκες κρατήσεως στο κράτος αυτό, ήτοι ένα στάδιο μεταγενέστερο της εκτελέσεως του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως. Το εν λόγω ελάττωμα επιφέρει έναν κίνδυνο, ήτοι να εκτεθεί το πρόσωπο το οποίο παραδίδεται σε ουσιαστικές συνθήκες κρατήσεως αντίθετες προς τις εγγυήσεις που προβλέπει το άρθρο 4 του Χάρτη.

68. Επομένως, το ζήτημα που εγείρει το αιτούν δικαστήριο σχετίζεται με μια κλασική προβληματική σταθμίσεως μεταξύ διαφορετικών θεμελιωδών σκοπών, της ανάγκης επιτεύξεώς τους και της δυνατότητας να επιτευχθούν χωρίς να αθετηθούν, ή έστω να αποδυναμωθούν, οι εγγυήσεις δυνάμει των οποίων η Ένωση αποτελεί χώρο δικαίου και ελευθερίας.

69. Κατά πρώτον, θα προβούμε σε μια κλασική ανάλυση του γράμματος του άρθρου 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου, της οικονομίας της και των κατευθυντηρίων αρχών επί των οποίων στηρίζεται. Έπειτα από την εξέταση αυτή, θα καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως λόγος μη εκτελέσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως.

70. Δεν θα καταλήξουμε πάντως σε άνευ ετέρου υποχρέωση παραδόσεως όταν η εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως ενδέχεται να οδηγήσει σε αποτελέσματα όπως τα περιγραφόμενα από το αιτούν δικαστήριο.

71. Συγκεκριμένα, κατά δεύτερον, θα επεξηγήσουμε τους λόγους για τους οποίους επιβάλλεται έλεγχος της αναλογικότητας οσάκις η δικαστική αρχή αποφασίζει, παρά την έλλειψη θέσεων στα σωφρονιστικά ιδρύματα του κράτους και παρά το πλήθος των καταδικών εις βάρος του λόγω ουσιαστικών συνθηκών κρατήσεως αντίθετων στα θεμελιώδη δικαιώματα, να εκδώσει ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως για αδικήματα ήσσονος σημασίας.

Α – *Το γράμμα του άρθρου 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου*

72. Το άρθρο 1 της αποφάσεως-πλαισίου φέρει τον τίτλο «Ορισμός και υποχρέωση εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης».

73. Ο νομοθέτης της Ένωσης ορίζει ειδικότερα, στην παράγραφο 1 του εν λόγω άρθρου, το αντικείμενο του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως και καθιερώνει, στην παράγραφο 2 αυτού, την αρχή σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη οφείλουν να το εκτελούν βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνωρίσεως.

74. Όταν προβλέπει, στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, ότι η «απόφαση-πλαίσιο δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την τροποποίηση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών νομικών αρχών, όπως διατυπώνονται στο άρθρο 6 [ΕΕ]», ο νομοθέτης της Ένωσης απλώς υπενθυμίζει σε όλα τα κράτη μέλη ότι υποχρεούνται, σύμφωνα με την τελευταία αυτή διάταξη, να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα.

75. Η υποχρέωση αυτή συνιστά, όπως θα δούμε, έκφραση της αρχής της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών, όπως υπομνήσθηκε από το Δικαστήριο στη γνωμοδότησή του 2/13 (EU:C:2014:2454).

76. Ο νομοθέτης της Ένωσης ορίζει, επομένως, στο άρθρο 1, παράγραφοι 2 και 3, της αποφάσεως-πλαισίου, τις αρχές επί των οποίων στηρίζεται η εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, ήτοι, αντιστοίχως, την αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των δικαστικών αποφάσεων και την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών.

77. Οι εν λόγω παράγραφοι 2 και 3 αλληλοσυμπληρώνονται, καθώς οι δύο αρχές που καθιερώνουν είναι αρρήκτως συνδεδεμένες στο μέτρο που η αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως στηρίζεται επί της εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τον σεβασμό από έκαστο αυτών του δικαίου της Ένωσης, και δη των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

78. Επομένως, κατόπιν των προεκτεθέντων, το άρθρο 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντικείμενό του είναι η πρόβλεψη εξαιρέσεως από την αρχή της εκτελέσεως του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως.

Β – *Ως προς την οικονομία του συστήματος*

79. Τυχόν ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου ως διατάξεως η οποία επιτρέπει στη δικαστική αρχή εκτελέσεως να αρνηθεί την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, με το σκεπτικό ότι το καταζητούμενο πρόσωπο ενδέχεται να εκτεθεί σε ουσιαστικές συνθήκες κρατήσεως αντίθετες προς τα θεμελιώδη δικαιώματά του, θα ήταν, περαιτέρω, προδήλως αντίθετη στην οικονομία του συστήματος.

80. Αφενός, θα συνεπαγόταν την καθιέρωση λόγου μη εκτελέσεως ο οποίος προφανώς δεν προβλέπεται από τον νομοθέτη της Ένωσης.

81. Τούτο θα έθιγε όχι μόνον τη σαφή βούληση που εξέφρασε ο νομοθέτης της Ένωσης να προβλέψει εξαντλητικώς, για λόγους ασφάλειας δικαίου, τις περιπτώσεις κατά τις οποίες το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως δεν μπορεί να εκτελεσθεί, αλλά θα ήταν αντίθετο και προς τη νομολογία του Δικαστηρίου που δέχεται μια πολύ αυστηρή ερμηνεία της αποφάσεως-πλαισίου, και συγκεκριμένα των λόγων μη εκτελέσεως που αυτή προβλέπει στα άρθρα της 3 έως 4α.

82. Αφετέρου, η ερμηνεία αυτή θα συνεπαγόταν τη μη εκτέλεση ευρωπαϊκών ενταλμάτων συλλήψεως εκδιδόμενων από κράτη μέλη με μεγάλες δυσλειτουργίες στα σωφρονιστικά ιδρύματά τους, για λόγο πέραν του ρητώς διαλαμβανόμενου στο πλαίσιο της αιτιολογικής σκέψεως 10 της αποφάσεως-πλαισίου.

83. Στην εν λόγω αιτιολογική σκέψη, ο νομοθέτης της Ένωσης μνημονεύει ρητώς τη δυνατότητα αναστολής του μηχανισμού του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως έναντι κράτους μέλους σε περίπτωση σοβαρής και διαρκούς παραβιάσεως εκ μέρους του των αρχών που διατυπώνονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, ΕΕ.

84. Η Επιτροπή ορίζει ως «διαρκή» παραβίαση τη «συστηματική επανάληψη μεμονωμένων περιπτώσεων παραβίασης» [21], ενώ περαιτέρω παρατηρεί ότι συνιστά στοιχείο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι «το κράτος καταδικάστηκε επανειλημμένα για το ίδιο είδος παραβίασης κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου από διεθνές δικαστήριο, όπως το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου [...], χωρίς να εκδηλώσει την πρόθεση να προβεί σε πρακτικές ενέργειες» [22].

85. Κατά την άποψή μας, δεν υφίσταται αμφιβολία ότι στις υπό εξέταση υποθέσεις πρόκειται για τέτοια περίπτωση.

86. Εντούτοις, με την αιτιολογική σκέψη 10 της αποφάσεως-πλαισίου ο νομοθέτης της Ένωσης αναθέτει εν τέλει στους πολιτικώς αρμόδιους την εξουσία αναστολής του μηχανισμού του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, δοθέντος ότι μόνον το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατ' εφαρμογήν της διαδικασίας του άρθρου 7, παράγραφος 2, ΕΕ, μπορεί να κινήσει τη διαδικασία αναστολής ορισμένων δικαιωμάτων του οικείου κράτους μέλους. Η διαδικασία είναι, όμως, δυσκίνητη και περίπλοκη, καθώς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα κατόπιν προτάσεως του ενός τρίτου των κρατών μελών ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αφού λάβει την έγκριση του Κοινοβουλίου, όπερ απαιτεί, προφανώς, ισχυρή πολιτική βούληση.

87. Επιφυλάσσοντας μόνον στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τη δυνατότητα αναστολής του μηχανισμού του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως διά του προβλεπόμενου στο άρθρο 7, παράγραφος 2, ΕΕ, μηχανισμού κυρώσεων, ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να ρυθμίσει πολύ αυστηρά αυτήν την περίπτωση και προφανώς δεν είχε τη βούληση να επιτρέψει στις δικαστικές αρχές εκτελέσεως να αρνηθούν την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως υπό τέτοιες περιστάσεις.

88. Εάν ήθελε να προσφέρει τη δυνατότητα αυτή, θα είχε, εξάλλου, πλείστες ευκαιρίες προς τούτο.

89. Ο νομοθέτης της Ένωσης θα μπορούσε, καταρχάς, να το επιβεβαιώσει με την αιτιολογική σκέψη 10 της αποφάσεως-πλαισίου.

21 — Βλ. σημείο 1.4.4 της ανακοινώσεως της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με το άρθρο 7 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση - Σεβασμός και προώθηση των αξιών στις οποίες βασίζεται η Ένωση [COM(2003) 606 τελικό].

22 — Όπ.π.

90. Ακολούθως, θα μπορούσε να εφαρμόσει αναλογικώς τη βασική αρχή που διέπει τους κανόνες της απομακρύνσεως, απελάσεως και εκδόσεως, την οποία διαλαμβάνει η αιτιολογική σκέψη 13 της αποφάσεως-πλαισίου και κατά την οποία, υπενθυμίζουμε, «[κ]ανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση».

91. Η διατύπωση, όμως, αυτής της αιτιολογικής σκέψεως επελέγη με ιδιαίτερη μέριμνα καθώς δεν γίνεται καμία παραπομπή στο πρόσωπο το οποίο «παραδίδεται» βάσει ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως. Διαβλέπουμε στο σημείο αυτό τη βούληση να γίνει διάκριση μεταξύ των κανόνων που διέπουν το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως και εκείνων που ρυθμίζουν το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου, καθώς και τη βούληση απομακρύνσεως από τους παραδοσιακούς κανόνες περί απελάσεως, που δικαιολογείται απολύτως καθόσον σκοπείται η υποκατάσταση των κανόνων αυτών με δικαστική συνεργασία στηριζόμενη στην αμοιβαία αναγνώριση και εμπιστοσύνη.

92. Ο νομοθέτης της Ένωσης θα μπορούσε, τέλος, να εισαγάγει ρητή πρόβλεψη στους λόγους μη εκτελέσεως, υποχρεωτικούς ή προαιρετικούς, που παρατίθενται στα άρθρα 3 έως 4α της αποφάσεως-πλαισίου, αλλά δεν το έπραξε.

93. Κατόπιν των προεκτεθέντων, διαπιστώνεται ότι, διατυπώνοντας την αρχή του άρθρου 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου, ο νομοθέτης της Ένωσης δεν είχε σκοπό να επιτρέψει στις δικαστικές αρχές εκτελέσεως να αρνούνται την παράδοση του καταζητούμενου προσώπου υπό περιστάσεις όπως οι επίμαχες στις υπό εξέταση υποθέσεις.

Γ – *Ως προς τις κατευθυντήριες αρχές της αποφάσεως-πλαισίου*

94. Η απόφαση-πλαίσιο στηρίζεται, ως γνωστόν, στις αρχές της αμοιβαίας αναγνωρίσεως και της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, οι οποίες επιβάλλουν στις δικαστικές αρχές εκτελέσεως να εξετάζουν αν, κατά την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, οι δικαστικές αρχές εκδόσεως διασφαλίζουν τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου το οποίο παραδίδεται.

1. Η αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των δικαστικών αποφάσεων

95. Η προσφυγή στην αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως είναι επιβεβλημένη προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης τον οποίο έχει θέσει η Ένωση με τα άρθρα 3, παράγραφος 2, ΣΕΕ και 82 ΣΛΕΕ.

96. Καθίσταται σαφές ότι, με την κατοχύρωση της αρχής αυτής ως «ακρογωνιαίου λίθου» του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, τα κράτη μέλη θέλησαν να υλοποιήσουν τον χώρο αυτό χωρίς να προβούν κατ' ανάγκην σε προηγούμενη εναρμόνιση των εθνικών ποινικών νομοθεσιών. Η προηγούμενη εμπειρία είχε επαρκώς καταδείξει ότι μια τέτοια απόπειρα, μολονότι εύλογη, θα κατέληγε πιθανότατα σε εμπλοκή. Τα κράτη μέλη θέλησαν, επομένως, να αποτρέψουν την εμπλοκή αυτή, διατηρώντας ταυτόχρονα την άποψη ότι η εναρμόνιση μπορεί να αποδειχθεί αναγκαία, αν και με δευτερεύοντα πλέον χαρακτήρα.

97. Η διαπίστωση αυτή δεν συνιστά θεωρητική κατασκευή, αλλά συνάγεται σαφώς από το γράμμα του άρθρου 82, παράγραφοι 1 και 2, ΣΛΕΕ.

98. Η λογική αυτή υιοθετήθηκε πλήρως από το Δικαστήριο, ήδη προς της συντάξεως της Συνθήκης της Λισσαβώνας, όταν όρισε την αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως, στο πλαίσιο της εφαρμογής της αρχής ne bis in idem, με την απόφασή του Gözütok και Brügge [23]. Η αρχή αυτή μπορεί να εφαρμοσθεί διασυνοριακώς μόνον εφόσον δεν αγνοούνται καταρχήν οι δικαστικές αποφάσεις των διαφόρων κρατών μελών και αναγνωρίζονται υπό τις προϋποθέσεις και με τις συνέπειες που διατύπωσε το Δικαστήριο. Επομένως, η αμοιβαία αναγνώριση συνεπάγεται κατ' ανάγκη, ανεξαρτήτως του τρόπου με τον οποίο επιβλήθηκε ποινή, ότι υπάρχει αμοιβαία εμπιστοσύνη των κρατών μελών στα αντίστοιχα συστήματά τους ποινικής δικαιοσύνης και ότι έκαστο αυτών δέχεται την εφαρμογή του ισχύοντος ποινικού δικαίου στα άλλα κράτη μέλη, έστω και αν η εφαρμογή του δικού του εθνικού δικαίου θα οδηγούσε σε διαφορετική λύση [24].

99. Επομένως, στις σχέσεις «αμοιβαία αναγνώριση/αμοιβαία εμπιστοσύνη», η πρώτη επιβάλλει τη δεύτερη στα κράτη μέλη. Αφής στιγμής η αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως εφαρμόζεται και συνιστά τον «βασικό κανόνα» επί του οποίου στηρίζεται η δικαστική συνεργασία [25], τα κράτη μέλη οφείλουν να επιδεικνύουν αμοιβαία εμπιστοσύνη.

100. Αναμφιβόλως, κατά την άποψή μας, η διατύπωση του άρθρου 82 ΣΛΕΕ αποτελεί έμμεση επιβεβαίωση της νομολογίας του Δικαστηρίου, η οποία θα μπορούσε εύκολα να ανατραπεί επ' ευκαιρία της συντάξεως της Συνθήκης της Λισσαβώνας. Υπενθυμίζουμε ότι το άρθρο αυτό, στην παράγραφό του 2, θέτει τη νομική βάση για την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών προκειμένου να διευκολυνθεί η εμπέδωση της αμοιβαίας αναγνωρίσεως.

101. Το Δικαστήριο, επ' ευκαιρία προδικαστικών ερωτημάτων τα οποία υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της θέσεως σε εφαρμογή του μηχανισμού του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, έθεσε τους κανόνες που συμβάλλουν στην καθιέρωση και διατήρηση του ευρωπαϊκού χώρου ποινικής δικαιοσύνης και ανέδειξε όλο το κύρος και τη σημασία της αρχής της αμοιβαίας αναγνωρίσεως.

102. Αρχής γενομένης με την απόφασή του Gözütok και Brügge [26], το Δικαστήριο ενέμεινε στην πολύ αυστηρή ερμηνεία αυτής της αρχής, ιδίως ως προς τον αυτόματο χαρακτήρα της παραδόσεως του καταζητούμενου προσώπου όταν δεν είναι δυνατή η επίκληση καμίας εξαιρέσεως στην παράδοση, στηριζόμενο σε μια εξαιρετικά αυστηρή εφαρμογή των αρχών της αμοιβαίας αναγνωρίσεως και της αμοιβαίας εμπιστοσύνης καθώς και στην προώθηση της αποτελεσματικής και ταχείας λειτουργίας του μηχανισμού παραδόσεως τον οποίο προβλέπει η απόφαση-πλαίσιο.

103. Επομένως, όταν η δικαστική αρχή κράτους μέλους ζητεί την παράδοση ενός προσώπου είτε δυνάμει τελεσίδικης καταδίκης είτε διότι ασκείται εις βάρος του ποινική δίωξη, η απόφασή του πρέπει να τύχει αυτόματης αναγνωρίσεως από το κράτος μέλος εκτελέσεως, το οποίο οφείλει, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 2, της αποφάσεως-πλαισίου, να δώσει συνέχεια στο εν λόγω ένταλμα χωρίς να προβάλει άλλο λόγο μη εκτελέσεως πέραν των περιοριστικώς προβλεπόμενων στα άρθρα 3 έως 4α αυτής [27]. Επιπλέον, το κράτος μέλος εκτελέσεως μπορεί να εξαρτήσει την εκτέλεση του εν λόγω εντάλματος μόνον από τις προϋποθέσεις που προβλέπει το άρθρο 5 της εν λόγω αποφάσεως-πλαισίου.

23 — C-187/01 και C-385/01, EU:C:2003:87.

24 — Σκέψη 33 της αποφάσεως αυτής.

25 — Απόφαση West (C-192/12 PPU, EU:C:2012:404, σκέψη 62 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

26 — C-187/01 και C-385/01, EU:C:2003:87.

27 — Βλ. αποφάσεις Leymann και Pustovarov (C-388/08 PPU, EU:C:2008:669, σκέψη 51)· Wolzenburg (C-123/08, EU:C:2009:616, σκέψη 57)· Radu (C-396/11, EU:C:2013:39, σκέψεις 35 και 36), καθώς και Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107, σκέψη 38).

104. Ως εκ τούτου, κατά πάγια νομολογία, για να «διευκολ[υνθεί] την παράδοση των [καταζητούμενων προσώπων], σύμφωνα με την αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως» [28] και για να «ενισχ[υθεί] το σύστημα παραδόσεως που θεσπίζει η εν λόγω απόφαση-πλαίσιο υπέρ ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης» [29], το Δικαστήριο, στην απόφασή του Wolzenburg (C-123/08, EU:C:2009:616), παρότρυνε τα κράτη μέλη να περιορίσουν, κατά το δυνατόν, τις περιπτώσεις κατά τις οποίες μπορούν να αρνηθούν την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, καλώντας τα να μην επωφελούνται συστηματικά από τις δυνατότητες που τους παρέχει το άρθρο 4 της αποφάσεως-πλαισίου όσον αφορά τους λόγους προαιρετικής μη εκτελέσεως, και τούτο ανεξαρτήτως της σημασίας των προβλεπόμενων στο άρθρο αυτό σκοπών [30]. Το Δικαστήριο δέχθηκε, συγκεκριμένα, ότι, όσο σημαντικός και αν είναι ο σκοπός της κοινωνικής επανεντάξεως του καταζητούμενου προσώπου [31], που προβλέπεται στο άρθρο 4, σημείο 6, της αποφάσεως-πλαισίου [32], τα κράτη μέλη πρέπει να μπορούν να περιορίζουν, σύμφωνα με την αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως, τις περιπτώσεις κατά τις οποίες θα ήταν δυνατή η άρνηση παραδόσεως του προσώπου αυτού.

105. Το Δικαστήριο, με την απόφασή του West (C-192/12 PPU, EU:C:2012:404), ακόμη μια φορά, προκειμένου να διευκολυνθεί η παράδοση και να ενισχυθεί το σύστημα του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, στο πλαίσιο των διαδοχικών παραδόσεων του ιδίου προσώπου, περιόρισε την έννοια του «κράτους μέλους εκτελέσεως» στο κράτος μέλος που προέβη στην τελευταία παράδοση, μειώνοντας τις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι εθνικές δικαστικές αρχές μπορούν να αρνηθούν τη συγκατάθεσή τους σε εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως [33].

2. Η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών

106. Η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών συγκαταλέγεται, σήμερα, στις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου της Ένωσης, όπως και οι αρχές της υπεροχής και του αμέσου αποτελέσματος.

107. Με τη γνωμοδότησή του 2/13 (EU:C:2014:2454), το Δικαστήριο, σε ολομέλεια, επιβεβαίωσε εκ νέου τη «θεμελιώδη σημασία» της αρχής αυτής, την οποία «το δίκαιο της Ένωσης επιβάλλει […] μεταξύ [των] κρατών μελών» καθότι «καθιστά δυνατή τη δημιουργία και τη διατήρηση ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα», η δε τήρησή της είναι σημαντική για την «ισορροπία στην οποία στηρίζεται η Ένωση» [34].

108. Όσον αφορά τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, το Δικαστήριο έχει ορίσει την εν λόγω αρχή ως επιβάλλουσα στα κράτη μέλη την υποχρέωση να δέχονται, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, ότι όλα τα λοιπά κράτη μέλη σέβονται το δίκαιο της Ένωσης και, ειδικότερα, τα θεμελιώδη δικαιώματα του δικαίου αυτού [35].

109. Επομένως, κατά το Δικαστήριο, η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης αντιτίθεται στον εκ μέρους κράτους μέλους έλεγχο του αν άλλο κράτος μέλος πράγματι σεβάστηκε, σε συγκεκριμένη περίπτωση, τα θεμελιώδη δικαιώματα που εγγυάται η Ένωση, διότι τούτο «[θα διακύβευε] την ισορροπία στην οποία στηρίζεται η Ένωση» [36].

28 — Αποφάσεις Wolzenburg (C-123/08, EU:C:2009:616, σκέψη 59) και West (C-192/12 PPU, EU:C:2012:404, σκέψη 62).

29 — Απόφαση Wolzenburg (C-123/08, EU:C:2009:616, σκέψη 58).

30 — Απόφαση Wolzenburg (C-123/08, EU:C:2009:616, σκέψη 62 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

31 — Βλ. απόφαση Kozłowski (C-66/08, EU:C:2008:437, σκέψη 45).

32 — Κατά τη διάταξη αυτή, η δικαστική αρχή εκτελέσεως μπορεί να αρνηθεί την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως το οποίο έχει εκδοθεί για την εκτέλεση ποινής στερητικής της ελευθερίας, όταν ο καταζητούμενος «διαμένει στο κράτος μέλος εκτέλεσης, είναι υπήκοος ή κάτοικός του» και αυτό το κράτος «δεσμεύεται να εκτελέσει την ποινή».

33 — Σκέψη 62 της αποφάσεως αυτής.

34 — Σκέψεις 191 και 194 της γνωμοδοτήσεως αυτής.

35 — Σκέψη 191 της εν λόγω γνωμοδοτήσεως.

36 — Γνωμοδότηση 2/13 (EU:C:2014:2454, σκέψη 194).

110. Η αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών στηρίζεται σε διάφορους παράγοντες.

111. Πρώτον, η εμπιστοσύνη την οποία πρέπει να επιδεικνύει κάθε κράτος μέλος στα αντίστοιχα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης των άλλων κρατών μελών φαίνεται ότι είναι η εύλογη και αναπόδραστη συνέπεια της καταργήσεως των εσωτερικών συνόρων και της δημιουργίας ενός ενιαίου χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

112. Δεύτερον, όπως επισημαίνει το Δικαστήριο στη γνωμοδότησή του 2/13 (EU:C:2014:2454), η εμπιστοσύνη αυτή εδράζεται στη θεμελιώδη παραδοχή ότι κάθε κράτος μέλος μοιράζεται μαζί με τα άλλα κράτη μέλη, και αναγνωρίζει ότι τα άλλα κράτη μέλη μοιράζονται μαζί του, μια σειρά κοινών αξιών επί των οποίων στηρίζεται η Ένωση, όπως είναι ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 ΣΕΕ [37]. Επομένως, όλα τα κράτη μέλη απέδειξαν, όταν δημιούργησαν τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες ή όταν προσχώρησαν σε αυτές, ότι ήταν κράτη δικαίου, σεβόμενα τα θεμελιώδη δικαιώματα.

113. Τρίτον, η εν λόγω εμπιστοσύνη στηρίζεται στο γεγονός ότι τα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων όπως αυτά προβλέπονται από την ΕΣΔΑ, τον Χάρτη ή το εθνικό τους δίκαιο, ακόμη και στο πλαίσιο του ποινικού δικαίου, ουσιαστικού ή δικονομικού, το οποίο ευρίσκεται εκτός του πεδίου εφαρμογής της αποφάσεως-πλαισίου και του δικαίου της Ένωσης [38].

114. Παρά την έως σήμερα απουσία ευρείας εναρμονίσεως στον τομέα του ουσιαστικού και δικονομικού ποινικού δικαίου εντός της Ένωσης, τα κράτη μέλη έχουν, επομένως, δεχθεί ότι οι συνθήκες υπό τις οποίες τα καταζητούμενα πρόσωπα διώκονται, δικάζονται και τυχόν κρατούνται στα άλλα κράτη μέλη δεν προσβάλλουν τα δικαιώματα των προσώπων αυτών και καθιστούν δυνατή την ορθή υπεράσπισή τους.

115. Κατά το Δικαστήριο, δεδομένης αυτής της υποχρεώσεως κάθε κράτους μέλους για σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τα κράτη μέλη μπορούν να επιδεικνύουν εμπιστοσύνη «ως προς το ότι οι έννομες τάξεις τους είναι σε θέση να παρέχουν ισοδύναμη και αποτελεσματική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, που αναγνωρίζονται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, ειδικότερα με τον Χάρτη» [39].

116. Επομένως, κατ' εφαρμογήν των αρχών αυτών, το Δικαστήριο, στην απόφασή του F. (C-168/13 PPU, EU:C:2013:358) [40], έκρινε ότι «τα άτομα σε βάρος των οποίων έχει εκδοθεί ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως θα μπορούν να κάνουν χρήση εντός της εννόμου τάξεως του κράτους μέλους εκδόσεως του εντάλματος των ενδεχόμενων μέσων παροχής ενδίκου προστασίας προς αμφισβήτηση της νομιμότητας της ποινικής διαδικασίας διώξεως ή εκτίσεως ποινής ή άλλου στερητικού της ελευθερίας μέτρου, ή ακόμη της ποινικής διαδικασίας επί της ουσίας που οδήγησε στην επιβολή της ποινής αυτής ή του μέτρου αυτού» [41].

37 — Σκέψη 168.

38 — Απόφαση F. (C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, σκέψη 48).

39 — Απόφαση F. (C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, σκέψη 50).

40 — Η απόφαση αυτή αφορά τη δυνατότητα ασκήσεως αναστολτικής προσφυγής κατά της αποφάσεως της δικαστικής αρχής εκτελέσεως.

41 — Σκέψη 50.

117. Για ακόμη μια φορά, κατ' εφαρμογήν των εν λόγω αρχών το Δικαστήριο, στην απόφασή του Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107)[42], έκρινε ότι ο αυτόματος χαρακτήρας της παραδόσεως είναι επιβεβλημένος ακόμη και όταν στη συνταγματική τάξη του κράτους μέλους εκτελέσεως ισχύουν απαιτητικότερες προδιαγραφές ως προς το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη.

118. Ως εκ τούτου, αφής στιγμής δεν μπορεί να επικαλεσθεί έναν από τους λόγους μη εκτελέσεως που απαριθμούνται περιοριστικώς στα άρθρα 3 έως 4α της αποφάσεως-πλαισίου, η δικαστική αρχή εκτελέσεως υποχρεούται να παραδώσει το καταζητούμενο πρόσωπο στις δικαστικές αρχές εκδόσεως, ακόμη και αν οι συνταγματικής φύσεως διατάξεις του εθνικού του δικαίου απονέμουν υψηλότερο επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε σχέση με το απορρέον από τις διατάξεις της αποφάσεως-πλαισίου.

119. Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση, το Δικαστήριο έκρινε, κατά συνέπεια, ότι η αποδοχή της δυνατότητας κράτους μέλους να επικαλεσθεί υψηλότερο επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων δυνάμει της συνταγματικής έννομης τάξεώς του προκειμένου να θέσει προϋποθέσεις ως προς την παράδοση καταδικασθέντος προσώπου θα κατέληγε εξ ορισμού σε προσβολή των αρχών αμοιβαίας αναγνωρίσεως και αμοιβαίας εμπιστοσύνης στις οποίες στηρίζεται η απόφαση-πλαίσιο και, ως εκ τούτου, θα υπονόμευε την αποτελεσματικότητά της.

120. Αυτή ακριβώς η υποχρέωση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι εκείνη, εν τέλει, κατά το Δικαστήριο, η οποία δικαιολογεί το γράμμα της αιτιολογικής σκέψεως 10 της αποφάσεως-πλαισίου, κατά το οποίο η εφαρμογή του μηχανισμού του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως δύναται να ανασταλεί μόνον στην περίπτωση σοβαρής και διαρκούς παραβιάσεως από κράτος μέλος των αρχών που διατυπώνονται στο άρθρο 6 ΕΕ, η οποία διαπιστώνεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατ' εφαρμογήν του άρθρου 7, παράγραφος 2, ΕΕ με τις συνέπειες που προβλέπονται στην παράγραφο 3 του ιδίου αυτού άρθρου[43].

121. Αυτή, λοιπόν, η υποχρέωση είναι εκείνη η οποία, κατά το Δικαστήριο, ενισχύει την αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως στην οποία στηρίζεται ο μηχανισμός του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 2, της αποφάσεως-πλαισίου.

122. Διαπιστώνουμε, κατόπιν της ως άνω αναλύσεως, ότι λόγος μη εκτελέσεως στηριζόμενος στον κίνδυνο προσβολής, στο κράτος μέλος εκδόσεως, των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου το οποίο παραδίδεται θα δημιουργούσε σοβαρή ρήξη στον δεσμό εμπιστοσύνης επί του οποίου θεωρείται ότι εδράζεται η συνεργασία δικαστή προς δικαστή κατά την απόφαση-πλαίσιο, αποδυναμώνοντας την αρχή αμοιβαίας αναγνωρίσεως των δικαστικών αποφάσεων.

123. Λαμβανομένου υπόψη του αριθμού των κρατών μελών με δυσλειτουργίες στο σωφρονιστικό σύστημά τους, και ιδίως με πρόβλημα γενικευμένου υπερπληθυσμού στα σωφρονιστικά ιδρύματα, η ερμηνεία αυτή θα είχε ως αποτέλεσμα, όπως είδαμε, την καθιέρωση συστηματικής εξαιρέσεως στην εκτέλεση των ευρωπαϊκών ενταλμάτων συλλήψεως που εκδίδονται από τα κράτη αυτά, όπερ θα κατέληγε σε παράλυση του μηχανισμού του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως.

124. Είναι, εξάλλου, γεγονός ότι οι δικαστικές αρχές εκτελέσεως δεν θα μπορούσαν πλέον να παραδώσουν το πρόσωπο το οποίο καταζητείται για την άσκηση ποινικής διώξεως ή για την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής.

42 — Στην απόφαση αυτή, το Δικαστήριο αποφάνθηκε επί της εκτάσεως εφαρμογής του άρθρου 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαισίου, το οποίο προβλέπει λόγο προαιρετικής μη εκτελέσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος για την εκτέλεση ποινής στερητικής της ελευθερίας ή μέτρου ασφαλείας στερητικού της ελευθερίας όταν ο ενδιαφερόμενος δεν εμφανίσθηκε αυτοπροσώπως στη δίκη που οδήγησε στην έκδοση της καταδικαστικής αποφάσεως σε βάρος του.

43 — Απόφαση F. (C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, σκέψη 49).

125. Τυχόν παράλυση του μηχανισμού της αποφάσεως-πλαισίου θα αποδυνάμωνε στην πραγματικότητα έναν από τους σκοπούς του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, δηλαδή τη διασφάλιση της καταπολεμήσεως της εγκληματικής δραστηριότητας όχι μόνον υπέρ του κοινού συμφέροντος όλων των κρατών μελών, αλλά και υπέρ των θυμάτων, διότι, σε περίπτωση εκδόσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως για την άσκηση ποινικής διώξεως, οι δικαστικές αρχές εκτελέσεως δεν είναι καταρχήν αρμόδιες να δικάσουν οι ίδιες τον ενδιαφερόμενο αντί των δικαστικών αρχών εκδόσεως, και τούτο εξαιτίας της αρχής της εδαφικότητας του ποινικού δικαίου. Στην περίπτωση που αντιθέτως, όπως φαίνεται να ισχύει εν προκειμένω, διαθέτουν τέτοια δικαιοδοσία, η Generalstaatsanwaltschaft Bremen υπογράμμισε τις δυσχέρειες και τα δυσανάλογα μέσα που τούτο συνεπάγεται.

126. Αφενός, δεν απόκειται στο κράτος μέλος εκτελέσεως, ακόμη και στο πλαίσιο του καθήκοντος αλληλεγγύης κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΕΕ, να διασφαλίσει, λόγω των δυσλειτουργιών του σωφρονιστικού συστήματος του κράτους μέλους εκδόσεως, την εκτέλεση της ποινής του καταζητούμενου προσώπου με τις υποχρεώσεις που τούτο συνεπάγεται, εκτός, προφανώς, εάν αυτή η ανάληψη υποχρεώσεων επιβάλλεται προς τον σκοπό της κοινωνικής επανεντάξεως του προσώπου αυτού, δυνατότητα προβλεπόμενη στις διατάξεις της αποφάσεως-πλαισίου. Πέραν τούτων, δεν αποτελεί λύση η μείωση του υπερπληθυσμού στα σωφρονιστικά ιδρύματα ενός κράτους μέλους η οποία επιφέρει επιδείνωση της καταστάσεως σε άλλο κράτος.

127. Αφετέρου, δεν πρέπει να παροράται ότι βρισκόμαστε στο στάδιο της προλήψεως κινδύνου και όχι της διαπιστώσεως και κυρώσεως παραβάσεως. Μολονότι η ύπαρξη συστημικών πλημμελειών αποτελεί θεμιτό λόγο για την εξέταση των συνθηκών κρατήσεως των προσώπων τα οποία παραδίδονται, η διαπίστωση αυτή σε δεδομένο χρόνο δεν επιτρέπει, παρά ταύτα, την a priori δημιουργία υπονοιών περί προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσώπων τα οποία παραδίδονται και την παρεμπόδιση της λειτουργίας της αμοιβαίας αναγνωρίσεως με την καθιέρωση «συστηματικού» λόγου για τη μη εκτέλεση.

128. Τέλος, εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι η ύπαρξη συστημικών πλημμελειών όσον αφορά τις συνθήκες κρατήσεως συνιστά λόγο μη εκτελέσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, τούτο θα συνιστούσε επίσης λόγο μη μεταγωγής βάσει της αποφάσεως-πλαισίου 2008/909.

129. Επομένως, λαμβανομένων υπόψη των διακυβευμάτων που απορρέουν από την αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως, οι δικαστικές αρχές εκτελέσεως δεν διαθέτουν άλλη δυνατότητα πέραν της επικλήσεως των λόγων υποχρεωτικής ή προαιρετικής μη εκτελέσεως που προβλέπονται στα άρθρα 3 έως 4α της αποφάσεως-πλαισίου και, εφόσον κανένας από τους λόγους αυτούς δεν μπορεί να προβληθεί, της παραδόσεως των καταζητούμενων προσώπων βάσει της αμοιβαίας εμπιστοσύνης της οποίας πρέπει να απολαύουν οι δικαστικές αρχές εκδόσεως.

130. Επομένως, υπό την έννοια αυτή, από τη λογική του συστήματος απορρέει ότι πρέπει να δοθεί η απάντηση στο αιτούν δικαστήριο ότι οφείλει καταρχήν να εκτελέσει τα ευρωπαϊκά εντάλματα συλλήψεως των οποίων έχει επιληφθεί.

131. Είναι, όμως, δυνατό να δεχθούμε άνευ ετέρου την υποχρέωση εκτελέσεως ευρωπαϊκών ενταλμάτων συλλήψεως των οποίων η εκτέλεση θα κατέληγε σε δυσανάλογα αποτελέσματα όπως τα περιγραφόμενα στις αποφάσεις περί παραπομπής;

132. Απαντούμε αρνητικά.

133. Υπό εξαιρετικές περιστάσεις[44] όπως οι επίμαχες στις διαφορές των κύριων δικών, οι οποίες χαρακτηρίζονται από συστημικές πλημμέλειες όσον αφορά τις συνθήκες κρατήσεως στο κράτος μέλος εκδόσεως, διαπιστωθείσες από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, είναι σύννομο η δικαστική αρχή εκτελέσεως να διερωτάται ως προς το αν το πρόσωπο το οποίο παραδίδεται ενδέχεται να εκτεθεί πράγματι σε «κίνδυνο» κρατήσεως υπό τις συνθήκες που επισήμανε το δικαστήριο αυτό.

134. Επομένως, διά της ανταλλαγής πληροφοριών που στηρίζεται στη συνεργασία δικαστή προς δικαστή, η δικαστική αρχή εκτελέσεως πρέπει να εκτιμά αν, με βάση τα στοιχεία που παρέχει η δικαστική αρχή εκδόσεως, το πρόσωπο το οποίο παραδίδεται πρόκειται πράγματι να κρατηθεί υπό μη δυσανάλογες συνθήκες.

Δ – *Ως προς την εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας όσον αφορά την έκδοση ευρωπαϊκών ενταλμάτων συλλήψεως*

135. Διαπιστώνουμε σαφώς ότι, υπό περιστάσεις όπως οι επίμαχες στις διαφορές των κύριων δικών, είναι αναγκαίο να σταθμίζονται τα δικαιώματα του προσώπου το οποίο παραδίδεται με την ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων. Όπως υπομνήσθηκε από το δικαστήριο στην απόφασή του Ν. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84), το άρθρο 6 του Χάρτη κατοχυρώνει το δικαίωμα κάθε προσώπου όχι μόνον στην προσωπική ελευθερία αλλά και στην ασφάλεια[45]. Το δικαίωμα αυτό, όπως και το δικαίωμα που εγγυάται το άρθρο 4 του Χάρτη, είναι απόλυτο δικαίωμα από το οποίο δεν χωρεί παρέκκλιση. Όταν το πρόσωπο εις βάρος του οποίου έχει εκδοθεί ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως καταζητείται για τρομοκρατικές πράξεις ή για βιασμούς ανηλίκων, είναι προφανές ότι η μη εκτέλεση του εντάλματος αυτού θέτει το ζήτημα της αναγκαίας διαφυλάξεως της εθνικής ασφάλειας και της δημόσιας τάξεως.

136. Αυτή η στάθμιση είναι, επομένως, απαραίτητη και εμπίπτει πλήρως στις αρμοδιότητες του ποινικού δικαστή, εγγυητή των ατομικών ελευθεριών, ο οποίος πράγματι πρέπει στην περίπτωση αυτή να προβεί σε ορισμένη επιλογή, και τούτο διά της εφαρμογής της αρχής της αναλογικότητας την οποία αυτή η στάθμιση, κατά την άποψή μας, διασφαλίζει.

1. Το περιεχόμενο της αρχής της αναλογικότητας

137. Η αρχή της αναλογικότητας βρίσκει ιδιαίτερα σημαντική εφαρμογή στον τομέα της απονομής δικαιοσύνης υπό την ονομασία «εξατομίκευση» της ποινής.

138. Η εξατομίκευση της ποινής έχει δύο διαστάσεις: κατά το στάδιο της επιβολής της ποινής, αφενός, και κατά το στάδιο της εκτελέσεώς της, αφετέρου.

139. Κατά το στάδιο της επιβολής της ποινής, η αρχή της εξατομικεύσεως της ποινής αποκλείει την αρχή της αυτόματης και πλήρως προκαθορισμένης ποινής. Ο δικαστής επιβάλλει επομένως την ποινή ανάλογα με την προσωπικότητα του δράστη, όπως αυτή προκύπτει ειδικότερα από τη φύση της τελεσθείσας παραβάσεως, τις περιστάσεις της διαπράξεώς της, την έρευνα της προσωπικότητας, τους μάρτυρες, τις ψυχολογικές και ψυχιατρικές πραγματογνωμοσύνες, και τις δυνατότητες επανεντάξεως που προσφέρει η προσωπικότητα του προσώπου αυτού.

44 — Παραπέμπουμε στο σημείο αυτό στις εξαιρετικές περιστάσεις στις οποίες αναφέρεται το Δικαστήριο στη σκέψη 191 της γνωμοδοτήσεώς του 2/13 (EU:C:2014:2454).

45 — Σκέψη 53 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

140. Όταν ο δικαστής επιβάλλει ποινή στερητική της ελευθερίας, οφείλει υποχρεωτικώς να λάβει υπόψη, για τους σκοπούς του καθορισμού της διάρκειάς της, τις συνθήκες εκτελέσεως της ποινής αυτής, και ειδικότερα την ενδεχόμενη σκληρότητά τους. Σκοπός είναι να αποτραπεί, στην πράξη, το ενδεχόμενο η κράτηση του προσώπου το οποίο παραδίδεται να επιφέρει εις βάρος του δυσανάλογες συνέπειες.

141. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει προφανώς να λαμβάνονται υπόψη οι δυνατότητες υποδοχής των σωφρονιστικών ιδρυμάτων και η ενδεχόμενη αδυναμία του συστήματος να εγγυηθεί σωστές συνθήκες κρατήσεως λόγω του προβλήματος του υπερπληθυσμού στα σωφρονιστικά ιδρύματα.

142. Αυτή η αρχή της εξατομικεύσεως εφαρμόζεται επίσης, με την ίδια ισχύ, κατά το στάδιο της εκτελέσεως της ποινής. Πρόκειται, εν προκειμένω, για την εφαρμογή των ποινών. Πρέπει να συνεκτιμώνται στο στάδιο αυτό οι ουσιαστικές προϋποθέσεις της κρατήσεως, και τούτο για δύο βασικούς λόγους, ανεξάρτητους των πτυχών που αφορούν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

143. Καταρχάς, η σύγχρονη εγκληματολογία υπογραμμίζει ομόφωνα το στρεβλό αποτέλεσμα ενός ιδιαίτερα έντονου συγχρωτισμού, διότι πρόκειται για παράγοντα διαφθοράς του πνεύματος. Το αίσθημα της αδικίας που οφείλεται στην εξευτελιστική μεταχείριση απλώς ενισχύει την αποκοινωνικοποίηση του κρατούμενου προσώπου και αυξάνει εκθετικά τον κίνδυνο υποτροπής. Επομένως, ο σκοπός της ποινής που είναι να διασφαλίσει, εν τέλει, τον σωφρονισμό και την επανένταξη του καταδικασθέντος στην κοινωνία προδήλως βλάπτεται.

144. Ακολούθως, η τιμωρία δεν μπορεί να είναι απάνθρωπη. Οι ιδιαίτερα σκληρές συνθήκες κρατήσεως προσδίδουν στην ποινή έναν χαρακτήρα πρόσθετης αυστηρότητας την οποία δεν επιθυμεί ο δικαστής και η οποία ενισχύει το προπεριγραφέν αίσθημα αδικίας.

145. Η ίδια αναλογικότητα πρέπει να τηρείται επ' ευκαιρία της εκδόσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως για την άσκηση ποινικής διώξεως.

146. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση αυτή, το τεκμήριο της αθωότητας του οποίου απολαύει ο κατηγορούμενος συνιστά ήδη έναν λόγο ο οποίος συνηγορεί υπέρ της μετριοπάθειας. Περαιτέρω, η θέση υπό κράτηση κατόπιν της εκτελέσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως είναι, στην πραγματικότητα, παρόμοια με την προσωρινή κράτηση προ της εκδόσεως αποφάσεως, καθώς το διάστημα της προσωρινής κρατήσεως θα αφαιρεθεί από τον συνολικό χρόνο της ποινής που θα επιβληθεί κατά το πέρας της δίκης. Είναι, συνεπώς, νόμιμη η έκδοση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως μόνον στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η επιβολή ποινής είναι πιθανή, λόγω της αντικειμενικής φύσεως των πράξεων που τελέσθηκαν.

147. Βεβαίως, καμία διάταξη της αποφάσεως-πλαισίου δεν απαιτεί ρητώς τη διενέργεια ελέγχου αναλογικότητας. Στο μέτρο, όμως, που η αρχή της αναλογικότητας αποτελεί γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, μπορεί να αντιταχθεί στη δράση των κρατών μελών όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, μέρος του οποίου αποτελεί η απόφαση-πλαίσιο.

148. Περαιτέρω, η ελευθερία εκτιμήσεως η οποία αναγνωρίζεται στις δικαστικές αρχές εκτελέσεως με τα άρθρα 4 και 5 της αποφάσεως-πλαισίου αποτελεί απλώς εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας. Σκοπός αυτής της ελευθερίας του δικαστή που καλείται να εκτελέσει το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως είναι, συγκεκριμένα, να επιτραπεί η προσαρμογή του καταναγκαστικού μέτρου, είτε για την άσκηση ποινικής διώξεως είτε για την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής, προκειμένου να αποτραπεί, μέσω μιας αυτόματης και τυφλής εκτελέσεως, κατάσταση συνεπαγόμενη την αποκοινωνικοποίηση του οικείου προσώπου.

149. Κατόπιν των προεκτεθέντων, πρέπει, κατά την άποψή μας, να διενεργείται έλεγχος αναλογικότητας.

150. Προκύπτει ότι τη θέση αυτή συμμερίζονται και άλλοι, καίτοι τη στηρίζουν σε λόγους διαφορετικούς, όπως σε λόγους σχετικούς με την ελεύθερη κυκλοφορία, πλην όμως κατ' ουσίαν παραπληρωματικούς.

151. Το ευρωπαϊκό εγχειρίδιο σχετικά με τον τρόπο έκδοσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης [46] καλεί με μεγάλη σαφήνεια τις δικαστικές αρχές εκδόσεως να προβαίνουν σε τέτοιο έλεγχο. Λαμβανομένων υπόψη των σοβαρών συνεπειών της εκτελέσεως ενός τέτοιου εντάλματος όσον αφορά τους περιορισμούς που επιβάλλονται στην ελεύθερη κυκλοφορία του καταζητούμενου προσώπου, το εγχειρίδιο αυτό εμμένει στο γεγονός ότι το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως πρέπει να χρησιμοποιείται «κατά τρόπο αποτελεσματικό και αναλογικό» προκειμένου να διευκολύνει τη δίωξη των «σοβαρότερων ή επιβλαβέστερων» εγκλημάτων.

152. Με το ψήφισμα που ενέκρινε στις 27 Φεβρουαρίου 2014 με συστάσεις προς την Επιτροπή σχετικά με το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης [47], το Κοινοβούλιο συνέστησε επίσης, κατά την έκδοση τέτοιου εντάλματος, η δικαστική αρχή να «αξιολογεί προσεκτικά την ανάγκη για το αιτούμενο μέτρο βάσει όλων των σχετικών στοιχείων και περιστάσεων, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα του υπόπτου και του κατηγορουμένου και την ύπαρξη διαθέσιμου κατάλληλου, λιγότερο δυσμενούς, εναλλακτικού μέτρου για την επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών» [48].

153. Σε πολλά κράτη μέλη, οι δικαστικές αρχές εκδόσεως έχουν ήδη ενσωματώσει αυτόν τον προηγούμενο έλεγχο στην έκδοση του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως [49], είτε αυτή η επιλογή απορρέει από την πράξη μεταφοράς της αποφάσεως-πλαισίου [50] είτε από την ίδια την πρακτική τους [51].

154. Συμμεριζόμαστε την άποψη του Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, που υπογραμμίζουν ότι ο έλεγχος της αναλογικότητας πρέπει να διενεργείται κατά την έκδοση του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως.

155. Το ίδιο το πνεύμα του συστήματος επιβάλλει, ειδικότερα, ο έλεγχος αυτός να επαφίεται στη δικαστική αρχή εκδόσεως, καθώς το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως πρέπει να πληροί την εν λόγω προϋπόθεση προτού καν εξέλθει των συνόρων του εθνικού εδάφους.

156. Τούτο, όμως, δεν συμβαίνει πάντοτε, για διάφορους λόγους.

157. Ορισμένες εθνικές νομοθεσίες απαγορεύουν ειδικότερα έναν τέτοιο έλεγχο κατ' εφαρμογήν της αρχής της νομιμότητας των διώξεων. Τούτο ισχύει στην Ουγγαρία και στη Ρουμανία [52] οι οποίες κλήθηκαν να προβαίνουν σε συσταλτική εφαρμογή της αρχής αυτής κατά την προσχώρησή τους στην Ένωση.

46 — Έγγραφο 17195/1/10 REV 1 – COPEN 275 EJN 72 Eurojust 139.

47 — Έγγραφο T7-0174/2014.

48 — Βλ. παράρτημα του ψηφίσματος αυτού. Ενδιαφέρον είναι να επισημανθεί ότι η απαίτηση περί αναλογικότητας κατοχυρώνεται πλέον στο πλαίσιο της δημιουργίας, λειτουργίας και χρήσης του συστήματος πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II) που καθιερώνει η απόφαση 2007/533/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 2007 (ΕΕ L 205, σ. 63). Συγκεκριμένα, το άρθρο 21 της αποφάσεως αυτής ορίζει ότι, πριν εισαγάγουν μια καταχώριση, τα κράτη μέλη αποφασίζουν αν η «καταλληλότητα, η συνάφεια και η σπουδαιότητα της συγκεκριμένης περίπτωσης δικαιολογεί την καταχώριση στο SIS II».

49 — Βλ., ειδικότερα, τελική έκθεση σχετικά με τον τέταρτο γύρο των αμοιβαίων αξιολογήσεων, με τίτλο «Η πρακτική εφαρμογή του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης και αντίστοιχες διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών της», που εξέδωσε το Συμβούλιο στις 4 και 5 Ιουνίου 2009 (έγγραφο 8302/4/09 REV 4 – Crimorg 55 COPEN 68 EJN 24 Eurojust 20), το οποίο περιέχει απολογισμό ανά κράτος μέλος της εφαρμογής του μηχανισμού του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως.

50 — Ιδίως στην Τσεχική Δημοκρατία, στη Λεττονία, στη Λιθουανία και στη Σλοβακία.

51 — Ιδίως στο Βέλγιο, στη Δανία, στη Γερμανία, στην Εσθονία, στην Ιρλανδία (από τις αστυνομικές και εισαγγελικές αρχές), στην Ισπανία, στη Γαλλία, στην Κύπρο, στο Λουξεμβούργο, στις Κάτω Χώρες, στην Πορτογαλία, στη Σλοβενία, στη Φινλανδία, στη Σουηδία (από την εισαγγελία) ή ακόμη και στο Ηνωμένο Βασίλειο.

52 — Τούτο απορρέει ρητώς από τις απαντήσεις που έδωσαν αυτά τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της εκθέσεως της Επιτροπής που μνημονεύεται στην υποσημείωση 16 των παρουσών προτάσεων.

158. Η εν λόγω αρχή απαγορεύει κάθε εκτίμηση της αναλογικότητας κατά το στάδιο της λήψεως αποφάσεως για την άσκηση διώξεως ή για την εκτέλεση δικαστικής αποφάσεως προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης ανεξαρτησία της δικαστικής αρχής. Σκοπός της, ο οποίος είναι απολύτως θεμιτός και ισχύει και ως προς τις δικαστικές αρχές χωρίς δικαιοδοτικά καθήκοντα, είναι να διασφαλισθεί με τον αυτοματισμό της ότι καμία εξωτερική επιρροή, ιδίως πολιτικής φύσεως, δεν πρόκειται να παρεισφρήσει στην απονομή της δικαιοσύνης.

159. Ο αυτοματισμός αυτός μπορεί να επιφέρει μια πραγματικά σκληρή εφαρμογή των αποφάσεων, σε σημείο απαξιώσεως μηχανισμών όπως το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως. Συγκεκριμένα, η πρακτική αυτή καταλήγει στη συστηματική και ορισμένες φορές αδικαιολόγητη έκδοση ευρωπαϊκών ενταλμάτων συλλήψεως με σκοπό την παράδοση καταζητούμενων προσώπων για παραβάσεις συχνά ήσσονος σημασίας[53], όπως την κλοπή 2 τ.μ. πλακιδίων ή μιας ρόδας ποδηλάτου, πρακτική την οποία η Επιτροπή έχει επικρίνει στην έκθεση που μνημονεύεται στην υποσημείωση 16 των παρουσών προτάσεων.

160. Για τους λόγους αυτούς, θεωρούμε θεμιτό να υπάρχει δυνατότητα προβολής του ζητήματος της αναλογικότητας του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως ενώπιον της δικαστικής αρχής εκτελέσεως.

161. Βεβαίως, δεν τίθεται, κατά την άποψή μας, ζήτημα αμφισβητήσεως της αρχής της δικονομικής αυτονομίας.

162. Ως εκ τούτου, όταν η απόφαση της δικαστικής αρχής εκδόσεως εκφεύγει του εθνικού εδάφους όπου περιβάλλεται την εκτελεστική ισχύ άνευ ετέρου, προκειμένου να εφαρμοσθεί στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας, και δικαιοσύνης, πρέπει να συμμορφώνεται προς τους γενικούς κανόνες και αρχές που διέπουν αυτόν τον ενιαίο δικαστικό χώρο και καθιστούν δυνατή την ομοιόμορφη εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνωρίσεως.

163. Η υποχρέωση του κράτους μέλους εκτελέσεως να προσδώσει στην «αλλοδαπή» απόφαση την ίδια ισχύ που θα προσέδιδε σε δική του απόφαση, ακόμη και αν το εθνικό του δίκαιο είχε καταλήξει σε όλως διαφορετική λύση, δεν συνιστά υποχρέωση εκτελέσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως το οποίο δεν πληροί τις προϋποθέσεις που τάσσει ρητώς ή σιωπηρώς η απόφαση-πλαίσιο, η οποία διέπει μια ειδική πτυχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως.

164. Η περίπτωση αυτή πρέπει να διακρίνεται, με βάση την ανάλυσή μας, από εκείνη κατά την οποία η δικαστική αρχή εκτελέσεως επιδιώκει να εκτιμήσει τη νομιμότητα ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως υπό το πρίσμα του βαθμού προστασίας που ισχύει για την ίδια σε σχέση με τα θεμελιώδη δικαιώματα, περίπτωση η οποία ρυθμίζεται ειδικότερα από την απόφαση Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107). Πράγματι, εν προκειμένω το κρίσιμο ερώτημα είναι αν, στον ειδικό τομέα του ποινικού δικαίου και στο πλαίσιο του «οριζόντιου» διαλόγου μεταξύ των κυρίαρχων δικαστικών αρχών, πρέπει να τίθεται το ζήτημα της αναλογικότητας.

165. Διευκρινίζουμε προκαταρκτικώς ότι, κατά την άποψή μας, δεδομένου ότι η αρχή της αναλογικότητας είναι γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, απόκειται αποκλειστικώς στο Δικαστήριο να προσδιορίσει το περιεχόμενο και τα όριά της, εφόσον τούτο απαιτείται. Απόκειται, συνεπώς, στις δικαστικές αρχές εκτελέσεως να ερωτήσουν ενδεχομένως επ' αυτού το Δικαστήριο στο πλαίσιο αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

166. Απομένει να προσδιορισθεί η μέθοδος εκτιμήσεως της αρχής αυτής.

53 — Γεγονός που τονίσθηκε ιδιαιτέρως στα πρόσφατα έγγραφα των θεσμικών οργάνων σχετικά με την εφαρμογής της αποφάσεως-πλαισίου. Βλ., ειδικότερα, σημείο 4 της εκθέσεως της Επιτροπής που παρατίθεται στην υποσημείωση 16 των παρουσών προτάσεων.

2. Η συγκεκριμένη μέθοδος εφαρμογής της αρχής της αναλογικότητας κατά την έκδοση του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως

167. Όταν, βάσει αξιόπιστων πραγματικών στοιχείων, η δικαστική αρχή εκτελέσεως διαπιστώνει την ύπαρξη συστημικών πλημμελειών στις συνθήκες κρατήσεως στο κράτος μέλος εκδόσεως, η αρχή αυτή μπορεί να εκτιμήσει, σύμφωνα με τις συγκεκριμένες περιστάσεις εκάστης υποθέσεως, αν η παράδοση του καταζητούμενου προσώπου ενδέχεται να τον εκθέσει σε δυσανάλογες συνθήκες κρατήσεως.

168. Προς τον σκοπό αυτό, η δικαστική αρχή εκτελέσεως πρέπει να είναι σε θέση να ζητεί τις πρόσφορες κατά την κρίση της πληροφορίες από τη δικαστική αρχή εκδόσεως. Λόγω της αρχής της διακρίσεως των εξουσιών, η δικαστική αρχή εκτελέσεως θα πρέπει, κατά την άποψή μας, να απευθυνθεί στην δική της αρμόδια εθνική αρχή, προκειμένου αυτή να έλθει σε επαφή με την αρμόδια εθνική αρχή του κράτους μέλους εκδόσεως, ενώ και οι απαντήσεις πρέπει να της κοινοποιηθούν μέσω της ίδιας οδού.

169. Στην περίπτωση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος για την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής, το ένταλμα αυτό θα πρέπει, κατά την άποψή μας, να θεωρηθεί ως σύμφωνο προς την αρχή της αναλογικότητας όταν οι συνθήκες για την εκτέλεσή του δεν συνεπάγονται τιμωρητικές συνέπειες μη συγκρίσιμες με αυτές που θα απέρρεαν από την επιβληθείσα ποινή εάν αυτή είχε εκτελεσθεί υπό κανονικές συνθήκες.

170. Στην περίπτωση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος για την άσκηση ποινικών διώξεων, το ένταλμα αυτό είναι σύμφωνο προς την αρχή της αναλογικότητας εάν οι προϋποθέσεις εκτελέσεως συμμορφώνονται με τη μόνη ανάγκη διατηρήσεως του καταζητούμενου προσώπου στη διάθεση της δικαιοσύνης. Στην απόφαση Ladent κατά Πολωνίας [54], το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει, εξάλλου, κρίνει ότι η έκδοση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως για διάπραξη παραβάσεως για την οποία η προσωρινή κράτηση θεωρείται συνήθως ακατάλληλη μπορεί να επάγεται δυσανάλογες συνέπειες ως προς την ελευθερία του καταζητούμενου προσώπου, οι οποίες ενδέχεται να καταλαμβάνονται από τις εγγυήσεις του άρθρου 5 της ΕΣΔΑ [55].

171. Τέλος, είναι σαφές ότι οι δυνατότητες που προσφέρονται με τα άρθρα 4 και 5 της αποφάσεως-πλαισίου πρέπει να εξετάζονται συστηματικά.

172. Εφόσον, κατά τον έλεγχο της αναλογικότητας, η δικαστική αρχή εκτελέσεως βρεθεί αντιμέτωπή με ιδιαίτερες δυσχέρειες εκτιμήσεως, η αρχή αυτή υποχρεούται να υποβάλει αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο, το οποίο είναι το αποκλειστικώς αρμόδιο να αποφανθεί επί του εν λόγω ζητήματος του δικαίου της Ένωσης.

173. Σε κάθε περίπτωση, δεν πρέπει να αγνοείται ότι ο έλεγχος της αναλογικότητας απόκειται, κατά πρώτον, στη δικαστική αρχή της εκδόσεως. Εφόσον πρόκειται για εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, σε αυτήν την αρχή απόκειται να προβεί στη σχετική εφαρμογή, ακόμη και αν προς τούτο πρέπει να μην εφαρμόσει την εθνική της νομοθεσία που προβλέπει την αρχή της νομιμότητας των διώξεων, καθώς εν προκειμένω τίθεται ζήτημα κρίσεως σε συμμόρφωση προς το δίκαιο της Ένωσης, η υπεροχή του οποίου ισχύει επίσης και όσον αφορά τις διατάξεις της αποφάσεως-πλαισίου.

174. Εξάλλου, εάν ο έλεγχος αυτός λάμβανε χώρα, θα ανέκυπταν χωρίς αμφιβολία σπανιότερα ζητήματα ανάλογα με εκείνα που ανέκυψαν στις υπό κρίση υποθέσεις.

54 — Αριθ. 11036/03 της 18ης Μαρτίου 2008.

55 — § 55 και 56.

175. Δεν διαφεύγει της προσοχής μας ότι η θέση την οποία προτείνουμε στο Δικαστήριο ισοδυναμεί, εν μέρει, με πρόταση να λειτουργήσει ως δικαστήριο ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στον τομέα του ποινικού δικαίου, θεωρούμε ότι η προσέγγιση αυτή θα πρέπει κάποια στιγμή να εξετασθεί.

176. Ωστόσο, δεν μπορούμε να αγνοήσουμε το γεγονός ότι η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί σήμερα οφείλεται στη ζημιογόνο αποχή τόσο των κρατών μελών όσο και των θεσμικών οργάνων της Ένωσης.

177. Θα έπρεπε να είναι περιττή η υπόμνηση ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να εγγυώνται τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων σύμφωνα με το άρθρο 6 ΣΕΕ. Η υποχρέωση αυτή επιβάλλεται, όπως είδαμε, όχι μόνο βάσει της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, αλλά και βάσει της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας [56]. Η μία δεν λειτουργεί χωρίς την άλλη. Υπενθυμίζουμε, εξάλλου, ότι στην απόφασή του Pupino (C-105/03, EU:C:2005:386), το Δικαστήριο ρητώς επισήμανε ότι «[η] Ένωση δύσκολα θα μπορούσε να εκπληρώσει αποτελεσματικά την αποστολή της, αν η αρχή της [καλόπιστης] συνεργασίας, κατά την οποία τα κράτη μέλη λαμβάνουν, μεταξύ άλλων, κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο κατάλληλο να εξασφαλίσει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που υπέχουν κατά το δίκαιο της Ένωσης, δεν ίσχυε επίσης για την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, η οποία άλλωστε στηρίζεται πλήρως […] στη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και των οργάνων της Ένωσης» [57].

178. Όταν καλούνται οι δικαστικές αρχές εκτελέσεως να παραδίδουν, υπό περιστάσεις όπως οι επίμαχες στις διαφορές των κύριων δικών, το καταζητούμενο πρόσωπο, η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης συνεπάγεται, με τη σειρά της, ότι οι δικαστικές αρχές εκδόσεως τις οποίες αφορά η εμπιστοσύνη αυτή, και ιδίως το κράτος μέλος όπου θα παραδοθεί το καταζητούμενο πρόσωπο, λαμβάνουν το σύνολο των αναγκαίων μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των μεταρρυθμίσεων που επιβάλλονται στον τομέα της ποινικής πολιτικής, προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι το πρόσωπο αυτό θα εκτίσει την ποινή του υπό συνθήκες οι οποίες σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματά του και θα μπορεί να χρησιμοποιήσει το σύνολο των διαθέσιμων μέσων ένδικης προστασίας προκειμένου να υπερασπισθεί τις ατομικές του ελευθερίες.

179. Συναφώς, είμαστε ικανοποιημένοι με τις δεσμεύσεις που ανέλαβαν η Ουγγαρία και η Ρουμανία προς την κατεύθυνση αυτή.

180. Διαπιστώνουμε επίσης, λαμβανομένου υπόψη του εξαιρετικά μεγάλου αριθμού ατομικών προσφυγών που ασκούνται ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ότι τα μέσα ένδικης προστασίας που προβλέπονται στην Ουγγαρία και τη Ρουμανία καθιστούν, για τα άτομα που εκτίθενται σε ουσιαστικές συνθήκες κρατήσεως αντίθετες προς τις εγγυήσεις του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, δυνατή τη διασφάλιση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους.

181. Τέλος, κατά την άποψή μας, είναι μονόδρομος η ενίσχυση του μηχανισμού του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως μέσω της δράσεως των θεσμικών οργάνων της Ένωσης. Μολονότι η Επιτροπή κατέγραψε, το 2011, την ανησυχητική κατάσταση των συνθηκών κρατήσεως σε ορισμένα κράτη μέλη καθώς και των συνεπειών της εφαρμογής της αποφάσεως-πλαισίου, επισημαίνουμε ότι ούτε η ίδια ούτε το Συμβούλιο ανέλαβαν ενέργειες προκειμένου να διασφαλισθεί ότι τα κράτη μέλη ικανοποιούν το σύνολο των υποχρεώσεών τους ή, έστω, ότι λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα.

182. Παρά ταύτα, το άρθρο 82 ΣΛΕΕ τους παρέχει τη νομική βάση να το πράξουν.

56 — Αυτό το καθήκον καλόπιστης συνεργασίας απορρέει από το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, εξυπακούεται δε ότι, δυνάμει της διατάξεως αυτής, η εν λόγω υποχρέωση μπορεί επίσης να εφαρμοσθεί στις αμοιβαίες σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και της Ένωσης (βλ. γνωμοδότηση 2/13, EU:C:2014:2454, σκέψη 202).

57 — Σκέψη 42.

VI – **Πρόταση**

183. Κατόπιν των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνουμε στο Δικαστήριο να απαντήσει στα ερωτήματα που υπέβαλε το Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen ως εξής:

Το άρθρο 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009, έχει την έννοια ότι δεν αποτελεί λόγο μη εκτελέσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος για την άσκηση ποινικών διώξεων ή για την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής ή στερητικού της ελευθερίας μέτρου, ο οποίος στηρίζεται στον κίνδυνο προσβολής, στο κράτος μέλος εκδόσεως, των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου το οποίο παραδίδεται.

Απόκειται στις δικαστικές αρχές εκδόσεως να προβαίνουν σε έλεγχο αναλογικότητας προκειμένου να προσαρμόζουν την ανάγκη εκδόσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως αναλόγως της φύσεως της παραβάσεως και του συγκεκριμένου τρόπου εκτελέσεως της ποινής.

Υπό περιστάσεις όπως οι επίμαχες εν προκειμένω, οι οποίες χαρακτηρίζονται από συστημικές πλημμέλειες στις συνθήκες κρατήσεως στο κράτος μέλος εκδόσεως, είναι σύννομο η δικαστική αρχή εκτελέσεως να ζητεί από τη δικαστική αρχή εκδόσεως, ενδεχομένως μέσω των αρμόδιων εθνικών αρχών, όλες τις χρήσιμες πληροφορίες που της παρέχουν τη δυνατότητα να εκτιμήσει, με βάση τις συγκεκριμένες περιστάσεις εκάστης υποθέσεως, αν η παράδοση του καταζητούμενου προσώπου ενδέχεται να το εκθέσει σε δυσανάλογες συνθήκες κρατήσεως.

Απόκειται περαιτέρω στο κράτος μέλος εκδόσεως, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 6 ΣΕΕ και τα καθήκοντα που υπέχει βάσει των αρχών της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και της καλόπιστης συνεργασίας, να λαμβάνει το σύνολο των αναγκαίων μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των μεταρρυθμίσεων που επιβάλλονται από απόψεως ποινικής πολιτικής, ώστε το πρόσωπο το οποίο παραδίδεται να εκτίσει την ποινή του υπό συνθήκες σεβόμενες τα θεμελιώδη δικαιώματά του και να μπορεί να κάνει χρήση του συνόλου των μέσων ένδικης προστασίας για να υπερασπισθεί τις ατομικές του ελευθερίες.